

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SLOVENEC

Italijanski ekspedicijski zbor prispel na vzhodno bojišče

Rim, 31. julija. Ip. Italijanski ekspedicijski zbor je prišel na vzhodno bojišče. Povsod na poti, koder se je vozil italijanski ekspedicijski zbor, mu je prebivalstvo z vojaškimi in civilnimi oblastmi na čelu priredilo kar najbolj pristrčen sprejem. Povsod so zavezniške čete izražale čustva bratstva našim častnikom in našim vojakom.

Prodiranje nemških kolon proti Moskvi

Bern, 31. julija. Ip. Po poročilih iz Moskve so nemški oklepni oddelki zlomili sovjetsko obrambno črto in po teh vestih bi naj sedaj prodirali v smeri proti Moskvi.

Berlin, 31. julija. mg. Z vzhodnega bojišča se je izvedelo, da so nemške ojačevalne kolone začele z operacijami že daleč na vzhodu od Smolenska in da prodirajo po cesti proti Moskvi.

V torek so nemška letala napadla in bombardirala sovjetske čete, ki so obkoljene na jugovzhodu od Smolenska. Med temi letalskimi napadi je bilo onesposobljenih za boj nekaj sovjetskih tankov, sedem baterij in trije topovi, prav tako pa je bilo uničenih 260 avtomobilskih vozil. Sovjetski oddelki so imeli izredno hude in krvave izgube. V istem področju je bil v noči na torek uničen sovjetski oklepni vlak.

O letalskem napadu na Moskvo v noči na 29. julij se je izvedelo, da je bil napad izveden v zelo oblačni noči. Pogoji vidljivosti so bili zelo slabi. Kljub temu pa so nemška letala napadala brez odmora. Z letal so opazili 25 požarov, v drugih delih mesta pa je nastalo še nekaj manjših požarov. V središču mesta so bombe zadete palačo vladnega predsedstva in druge važne sovjetske urade. Samo eno nemško letalo se ni vrnilo na svoje oporišče.

Ko so nemška letala v noči na 28. julij napadla Odeso, je bilo potopljenih več ruskih podmornic in dve orožarni sta bili uničeni. Ena nemška bomba je padla na skladišče municije, kjer je eksplozija razdejala vse naprave v pristanišču. Nemški pristojni krogi izjavljajo, da je bilo od začetka boja na vzhodu uničenih dosedaj 8968 sovjetskih letal, to se pravi približno 236 letal na dan.

Stockholm, 31. julija. Ip. Moskovska radijska postaja je bila prisiljena priznati, da je nemško letalstvo izvedlo na sovjetsko prestolnico ponovne napade, ter je povedala, da je med temi napadi bilo sestreljenih 51 ruskih letal, ki so poskušala odbiti napad nemških letal.

Ista radijska postaja poziva ruske četnike, da naj povsod streljajo na nemške vojake, da naj se skrivajo in zbirajo po gozdovih itd.

Petrograjska radijska postaja priznava, da se nemške čete vojskujejo že v predmestjih Petrograda. Radijska postaja je tudi zatrdila, da Nemci ne bodo našli drugega kot razvaline, če bi zasedli bivšo rusko prestolnico.

Umik armad maršala Budjenija

Na vzhodnem bojišču, 31. julija. Ip. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Boj za Ukrajino je še naprej silno hud. Maršal Budjenij je svoje čete umaknil na drugo stran Dnjepra in bliža se trenutku, ko bodo te ruske sile popolnoma uničene. Nemške in madžarske čete so pri Berdiščevu in Homanu ustavile nekaj divizij iz 18. sovjetske armade in tam so sedaj v teku erditvi boji. Divizije so že obkoljene in se bodo prav težko rešile iz klešč, ki se vedno bolj zapirajo. Nemške motorizirane kolone pa so zadele na glavne sile maršala Budjenija in verjetno je, da bo umik vojske maršala Budjenija zelo težaven.

Madžarska konjenica je izredno delavna. Poveljnik nekega konjeniškega eskadrona je izjavil, da so madžarski konjeniki na ukrajinskih ravninah ponovili svoje junaštvo, ki se je izkazalo v zgodovini. Na teh ravninah lahko konjenica opravlja važno nalogo. Po ukrepih nemškega generalnega štaba napada madžarska konjenica zadnje oddelke sovjetskih čet.

Poveljnik neke madžarske baterije je pripovedoval, da so se njegovi topovom s silno hitrostjo bližali sovjetski tanki in pet velikih sovjetskih tovornih avtomobilov, ki so bili polni vojakov. Poveljnik je najprej mislil, da so to Nemci, toda iz daljave 200 m je spoznal, da gre za Ruse. Madžarski topovi so zapustili topove in so napadli sovraž-

Finske čete se bližajo Petrogradu

Stockholm, 31. julija. Ip. Zadnje finsko vojno poročilo pravi, da se finske čete bližajo Aunusu. Tako so čete maršala Mannerheima prodrle naprej v isti smeri, v kateri so pred 20 leti odbijale boljševiško vojsko.

V smeri Lieksa—Lentiera prodirajo finske čete že 100 km globoko na sovražnem ozemlju. Ruske čete, ki se umikajo, sekajo na tem odseku drevesa in grade najrazličnejše ovire. Po gozdovih so položili Rusi vse polno min, vse to pa finski oddelki preveč ne ovira.

Finske čete so na tem odseku zajele mnogo sovjetskih vojakov, ki so jih septembra 1939 Sovjeti zahnjeli. Ti poljski vojaki so kot ujetniki morali polagati mine na ceste in po gozdovih. Ko so jih Fini ujeli, pa so prav radi pomagali finskim pionirjem pri zbiranju min.

Kakor poročamo na drugem mestu je radijska postaja v Petrogradu objavila, da so nemške

nika ter zajeli sovražne avtomobile. Sicer že 24 ur neprestano dežuje, vendar se boji na vsem odseku z vso silo nadaljujejo.

Hopkins v Moskvi

Washington, 31. julija. mg. Uradno je bilo objavljeno, da je Hopkins po naročilu predsednika Roosevelta odšel v Moskvo, da bi s Stalinom obravnaval razna vprašanja. Hopkins je sredič imel prvi razgovor s sovjetskim diktatorjem. Pogovarjala sta se o pošiljanju ameriškega vojnega gradiva v Rusijo.

Poročila iz Londona pravijo, da Stalin tudi v teh dneh ni prikrival svojega nerazpoloženja zaradi težav pri nakupu gradiva v Angliji in v Ameriki. Hopkins bi naj sedaj Stalinu pojasnil ves položaj. Nekateri krogi v Londonu pa tudi menijo, da je Hopkins prišel v Moskvo zaradi napetosti, ki je nastala ob Pacifiku. Hopkins bi se naj v Moskvi s Stalinom posvetoval o skupnih ameriških in ruskih koristih na Pacifiku.

Hopkins je prišel v Moskvo z letalom v spremstvu brigadnega generala Harneya in poročnika Allisona.

Rim, 31. julija. Ip. O potovanju Hopkinsa, odposlanca predsednika Roosevelta, v Moskvo, izjavljajo v Rimu med drugim naslednje:

1. Hopkins je obljubil Stalinu ameriške vojaške dobave, pri tem pa je moral dostaviti, da ni mogel določiti količine teh dobav. Dejansko pa bo ta količina zelo omejena, in sicer zlasti iz razloga, ker je Roosevelt s svojimi strokovnjaki sam priznal v Washingtonu, da ameriška industrija ne more kriti angleških naročil in potreb.

2. Če bi se ameriški industriji posrečilo povečati svojo proizvodnjo, tedaj bo ta preveč zahtevala Anglijo. V svojem zadnjem pozivu na Ameriko je Churchill dovolj jasno izrazil to mnenje.

3. Ameriška pomoč bi lahko prihajala v Rusijo samo čez Vladivostok in po sibirski železnici. Prevoz čez Tiho morje bi potreboval mnogo ladij in znano je, da ameriška trgovska mornarica nima dovolj tonaže, da bi krila te izredne potrebe. Sibirski železnica pa je samo enotirna in po njej je prevoz zelo počasen in omejen.

Torej bo pomoč Amerike Sovjetom prav ista, kakor je bila pomoč, ki je bila obljubljena Jugoslaviji in Grčiji, kajti ameriška pomoč tedaj ni imela časa in tudi ni mogla priti na svoj naslov. Hopkins je mogel tedaj v Moskvi govoriti isto, kar je govoril Donovan v Belgradu in v Atenah.

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 31. julija. Vrhovno poveljstvo objavlja:

Pri zasledovanju v Ukrajini potolčene sovjetske armade so nemške sile vdrele globoko v sovražna umikalna premikanja. Obroč okoli sovjetskega vzhodno od Smolenska je bil še bolj stisnjen. Oddelki, ki se vojskujejo na Estonskem, so vrgli sovražnika proti severu nazaj.

Zmagovit napad na angleški konvoj

Lisbona, 31. julija. mg. O izredno veliki zmagi nemških podmornic na Atlantiku, ki so po hudi bitki potopile 19 angleških trgovskih ladij, so se izvedele dosedaj tukaj naslednje podrobnosti:

Angleški ladijski sprevod je vozil izredno dragoceno vojno gradivo in je bil zato silno skrhno sestavljen, zavarovan in nadziran. Ladijski sprevod je vozil v treh vrstah in med temi vrstami so neprestano križarili rušilci in druge vojne ladje. Nemško letalstvo pa je daleč na Atlantiku opazilo ladijski sprevod in je takoj o tem obvestilo nemška oporišča. Iz teh oporišč je takoj odplulo na Atlantik več nemških podmornic, ki naj bi hitele lovit angleški ladijski sprevod. Spopad se je začel na vzhodu od Biskajskega zaliva in ko so se podmornice razvrstile za napad, so najprej zadele s torpedi veliko petrolejsko ladjo, ki je takoj eksplodirala. Ta prvi nenaden napad s torpedom je v prvem trenutku zbegal angleško obojeno spremstvo. Vojne ladje so začele silno hitro križariti okoli ladijskega sprevoda. Metale se globinske bombe in streljale na vse strani, toda podmornice so vozile tako spretno, da niso zapustile bližine ladijskega sprevoda. Še isto noč

Bojna letala so ponoči bombardirala vojaške cilje v Moskvi, prav tako pa so uspešno napadla z bombami železniško križišče Orel.

Podmornice so na Atlantiku nadaljevale z zasledovanjem napadenega konvoja in so potopile še pet obojenih trgovskih ladij s skupno 24.000 tonami. Skupne izgube sovražnika pri teh bojih znašajo tedaj 140.500 ton. V boju proti Angliji je letalstvo z bombami poškodovalo veliko trgovsko ladjo, in sicer vzhodno od Lovestofa. Ponoči so bombna letala bombardirala tudi letališča v jugovzhodni in jugozahodni Angliji.

Poskus, ki ga je izvedlo 40 angleških letal z neke letalonosilke v severnem delu Ledenege morja proti pristanišču Kirkenes, je bil preprečen. Sovražnik je pri teh letalskih bojih izgubil 23 letal, protiletalsko topništvo in mornariško topništvo pa je sestrelilo pet letal.

Nad Nemškim zalivom so lovška letala iz skupine 8 angleških bombnikov sestrelila pet letal. Mornariško topništvo je sestrelilo dve, enota vojne mornarice pa eno angleško bojno letalo.

Angleška letala so ponoči na nekatere kraje v zahodni Nemčiji metala razdrilne in zažigalne bombe. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj smrtnih žrtev in nekaj ranjenih.

Vojno poročilo štev. 422

Uspešni napadi v Vzhodni Afriki

Glavni stan Italijanskih Oboženih Sil objavlja:

Severna Afrika: Oddelki sovražne vojske, ki so jih podpirali tanki, so bili pogunani v beg. Nemško topništvo je obstreljevalo naprave v trdnjavi.

Med letalskim poletom na Bengazi, ki ga omenja večerajšnje vojno poročilo, je naše protiletalsko topništvo sestrelilo angleško letalo, ki je padlo v morje.

Letala Osi so potopila petrolejsko ladjo in močno poškodovala parnik ob obali Cirenajke.

Vzhodna Afrika: V pokrajini Gondar so oddelki črnih sraje in kolonialne čete izvedle drzne izpade ter se jim je posrečilo vdreti med sovražne postojanke. Sovražnik se je upiral, pa je bil povsod pognan v beg in je imel izgube v moštvu in gradivu. V zadnjih dneh so rezidenčni predeli v Gondarju morali prenesti nekaj letalskih poletov. Žrtev ni bilo.

so podmornice potopile tri ostale trgovske ladje iz tega sprevoda.

Ob zori pa so podmornice začele z novim napadom, vojne ladje v ladijskem sprevodu pa so se pripravljale za protinapad. Podmornice pa so ostale nevidne. Vojne ladje so nekaj časa imele vtis, da so podmornice odplule iz tega območja. Vendar pa so neprestano metale globinske bombe. O nemških podmornicah pa ni bilo nobenega sledu. Šele ko se je bližala noč so se podmornice zopet pojavile in v nekaj urah je bilo potopljenih sedem ladij v angleškem sprevodu. V tej noči je bila zadeta angleška korvetna ladja, ki se je kmalu potopila.

Ob zori je od radijskega sprevoda ostala komaj še polovica in ladje so se razbežale, ker so videle, da obramba vojnih ladij v spremstvu ni bila dovolj uspešna. Vsaka ladja je zase skušala uiti dovolj podmornic. Toda nemške podmornice niso opustile zasledovanja. Potopljena je bila ladja za ladjo in proti večeru je bil uničen ves angleški ladijski sprevod. Tekom dneva je angleški rušilec opazil podmornico in se je zagnal z vso hitrostjo, da bi jo zadel, toda v najhujši vožnji ga je zadel torped, ki je rušilec raztrgal na dvoje.

Ob zori tretjega dne ni na površini morja od vsega ladijskega sprevoda ostalo nič drugega, kakor veliki madeži olja in ostanki razbitih ladij. Ponoči je angleško obojeno spremstvo uvidelo, da nima več nobene ladje spremljati ter je odplulo s tega, tako nesrečnega dela Atlantika.

Angleški napad na norveško pristanišče se je ponesrečil

Berlin, 31. julija. Ip. Angleška torpedna letala, ki so v spremstvu lovskih letal poletela z neke angleške letalonosilke, so hotela napasti neko norveško pristanišče na severu. Pri tem napadu je sodelovalo tudi nekaj sovjetskih letal, vendar pa se je napad popolnoma ponesrečil. Razvili so se letalski boji in je bilo sestreljenih 23 sovražnih letal, dve letali pa je sestrelilo protiletalsko topništvo, tri letala pa so sestrelile enote nemške mornarice. Posadke dveh nemških letal, ki sta bili sestreljeni med boji, so rešili.

Ljudsko štetje

Danes, 31. julija je dan ljudskega štetja ljubljanske province.

Uradniki, določeni za popis prebivalstva so razdelili popisane pole in zato je morala vsaka družina že prejeti družinsko polo in vsaka zajednica polo za zajednico.

Kdor pa je še ne bi bil prejel, mora sam iti ponjo na mestni urad za ljudsko štetje (za mesto Ljubljano se ta urad nahaja v palači ženskega dekliškega liceja na Bleiweissovi cesti II. nadstropje.)

Kdor ni prejel popisane pole in ne gre sam ponjo na omenjeni mestni urad, se pregreši proti predpisom odredb za izvršitev ljudskega štetja, odobrenih z uredbi Visokega Komisarja št. 24 od 9. t. m. in se kaznuje po zadevnih predpisih.

Potrebno je pojasniti še sledeče: če živi dve družini z ločenim gospodinjstvom v istem stanovanju in je ena sama od teh prešla popisno polo, je dolžan družinski poglavar druge družine sam dvigniti svojo popisno polo neposredno pri mestnem uradu za ljudsko štetje. Glede podnajemnika, pa, ki ni na hrani pri družini, pri kateri biva in tvori družino zase, se določi, da mora kot tak biti vpisan na posebnem družinskem listu.

Včeraj popoldne so angleška letala napadla Cagliari. Naše protiletalsko topništvo je s podporo lovcev hitro zlomilo sovražni poskus, letalski napad je zahteval samo eno žrtev.

Letala potopila angleško podmornico

Rim, 31. julija. Ip. Dne 28. julija so italijanska letala ob libijski obali potopila angleško podmornico.

V zadnjem tednu je italijansko in nemško protiletalsko topništvo sestrelilo nad Tripolisom 27 angleških letal.

Poškodovane angleške ladje prihajajo v Gibraltar

Tanger, 31. julija. Ip. Bojna ladja, križarka velike vrste, dve križarki, rušilec in dve pomožni križarki so priplule v Gibraltar, da bi jih tam popravili zaradi škode, ki so jo te enote utrpeli v zadnjem spopadu v Sicilijskem prelivu. Nad 200 ranjenecv so izkrcali s teh ladij. Število smrtnih žrtev mora biti veliko, ker jih niso pokopali v Gibraltarju, ampak so jih vrgli v morje med prevozom.

Novi dokazi o bolševiških napadain h načrtih

Berlin, 31. julija. Ip. Ves nemški tisk objavlja senzacionalne listine, ki so jih nemške čete našle v generalnem štabu v Lucku. Te listine so bile zaupnega značaja in so se nanašale na mobilizacijo rdeče 15. armade. Ta armada je štela 325 tisoč mož in bi morala napasti Vzhodno Prusijo. Vse listine nosijo datume še pred junijem 1941. Ta 15. armada bi imela dodeljeno še 7. letalsko divizijo s 516 letali. Ta armada bi morala s presenečenjem napasti industrijska središča v vzhodni Prusiji. Napad bi moral biti izveden 17. julija.

Toda sovjetske načrte je prehitela nemška pobuda in ta 15. armada je bila razbita, preden je mogla dokončati svojo mobilizacijo.

Današnji številki 'Slovenca' so priložene položnice. Blagovolite nakazati čimprej naročnino za časopis! Ne pozabite istočasno nakazati tudi 9 Lir za „Slovenčev koledar“!

Letalska vojna na zahodu

Berlin, 31. julija. Ip. DNB poroča, da je večeraj popoldne kakih osem angleških bombnikov vrata Bristol Blenheim skušalo izvesti polet nad nemško ozemlje. Toda nemški lovi vrste Messerschmitt so se hitro dvignili in so ustavili sovražne bombnike, ko so bili še nad morjem. Bombniki so morali svoj tovor vreči v morje in v kratkem letalskem dvoboju je bilo sestreljenih pet angleških letal, najbrž pa je bilo sestreljeno še eno angleško letalo.

Berlin, 31. julija. Ip. Ponoči je nekaj angleških letal preletelo zahodno Nemčijo. Letala so metala bombe, ki so prizadejale nepomembno škodo.

Angleška letalska ofenziva, ki naj bi razbremenila sovjetskega zaveznika, ni dala računanih uspehov, kajti Anglija je v tem času izgubila 600 letal. Samo dne 23. in 24. julija so Nemci sestrelili 87 angleških letal, med temi pa je bilo več štirimotornih bombnikov, ki jih Angličje nazivajo »leteče trdnjave«.

Vlada v Nizozemski Indiji ni ustavila izvoza petroleja na Japonsko

Tokio, 31. julija. mg. Predsednik japonske vlade knez Konoye je govoril na seji odbora za narodno mobilizacijo ter je v svojem govoru poudaril, da mora Japonska kmalu biti tako opremljena in organizirana, da se bo lahko zoperstavila nevarnemu poskusu, ki bi hotel omajati njen položaj na Pacifiku in na Daljnem vzhodu. V svojem govoru je poudaril, da je v svetovni politiki zaradi vojne med Nemčijo in Rusijo nastopila nova doba. Ta vojna pa bo resno vplivala na Japonsko in težko je predvideti, kako se bodo posledice vojne v Evropi čutili v drugih odsekih. Ker se dogodki zbirajo vrtine in se položaj stalno spreminja, mora biti vsak Japonec pripravljen na skrajne žrtve. Vlada bo storila vse, kar je potrebno.

Zastopnik vlade pa je izjavil častnikarjem, da je vlada Nizozemske Indije sporočila japonskemu generalnemu konzulu v Bataviji, da niso resnične novice, ki so izšle v tisku, češ da bi bila vlada Nizozemske Indije ustavila izvajanje petrolejskih dogovorov z Japonsko. Isti zastopnik je izjavil častnikarjem, da je svetovni tisk zamenjal zaporo nad japonskim imetjem v Nizozemski Indiji z zaporo petrolejskega izvoza, ki pa ni bila nikdar izrečena.

Japonski tisk obirno obravnava smisel sporazuma med Francijo in Japonsko in pravi, da je Francija priznala poslanstvo Japonske na Daljnem vzhodu. To priznanje pa ima mnogo več vsebine, kakor pa razumevanje, ki ga v tem oziru kažejo Angličje in Amerikanci.

Agencija Domei objavlja iz Bangkoka, da se angleško brodogradnja na Daljnem vzhodu pripravlja na izvedbo obrambnega obroča okoli Malajskega polotoka.

Vojaške oblasti v Bataviji (glavno mesto Nizozemske Indije) so ukazale, da mora v bodoče vsaka ladja zahtevati predhodno dovoljenje vojaških oblasti, če hoče priti nakladat premož ali pa se oskrbovati.

Anglija pripravlja vojaško pogodbo s Kitajsko

Tokio, 31. julija. Ip. Kakor poroča agencija Domei, pričakujejo v Tokiju, da bo v kratkem sklenjena vojaška pogodba med Anglijo in Kitajsko. Pogodba bi imela te točke:

1. Singapur bi bil oporišče na dobave vojnega gradiva Kitajski skozi Birmo.
 2. Angličje bi osnovali v Indiji, Singapuru in Birmi letalske tvornice in letalska oporišča za Kitajsko.
 3. Kitajci bi na področju Indije podpirali ta prizadevanja.
 4. Anglički general bi prevzel vrhovno poveljstvo kitajske vojske.
- Agencija Domei javlja tudi, da se vrše nadaljnje priprave za obrambo Birme in da je več kitajskih divizij pripravljenih, da sodelujejo pri tej obrambi. Ameriški generali so prevzeli organizacijo kitajskega letalstva ter imajo kontrolo nad kitajskimi letališči.

Japonske čete v redu zasedajo Indokino

Tokio, 31. julija. Ip. Japonski generalni štab objavlja, da se je izkrcavanje japonskih čet v Indokino začelo 28. julija in da se v redu nadaljuje v sodelovanju s krajevnimi oblastmi. Za načelnika glavnega stana oboroženih sil v Indokino je bil imenovan general Si-roima.

Siam — strogo nevtralen

Tokio, 31. julija. Ip. Namestnik zunanjega ministra v Siamu je izjavil častnikarjem, da bo

Siam ostal strogo nevtralen po podpisih sporazuma med Francijo in Japonsko in po izkrcanju japonskih čet v Indokino.

Japonski bombniki lahko napadejo vsa tuja oporišča

Sangaj, 31. julija. Ip. Tukajšnji japonski dnevnik »Taikiki Saibai« zavrača ameriško izjavo, da Filipini, v Hongkongu in v Singapurju ter v Nizozemski Indiji in opozarja Ameriko na dejstvo, da so vsa ta oporišča v okviru dosega japonskih bombnikov in če bi Anglija in Amerika skušali izvajati zaporo Japonske, tedaj bi japonska vojska na bliskovit način zasedla Hongkong, Singapur in Nizozemsko Indijo.

To je prvič, da se japonski list izraža na ta način.

Zavezniška pogodba med poljsko begunsko vlado in med Sovjeti

Stockholm, 31. julija. Ip. Kakor poroča švedski tisk, sta poljska begunska vlada v Londonu in

Spremembe predpisov o prometu in javnih obratih

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino oziraje se na komisarijski naredbi z dne 12. julija 1941/XIX št. 65 in 66

odreja:

Cl. 1. Čas, v katerem je dovoljen promet v Ljubljanski pokrajini, se izpreminja tako-le: Od 5.—22. ure trideset minut v ljubljanski občini. Od 5.—22. ure v ostalih občinah.

Cl. 2. Policijska ura za javne obrate se izpreminja in določa tako-le: Za hotele, restavracije in kavarne v mestu Ljubljana na 22. uro, za druge

javne obrate (bifeji, krčme, vinoteče, pivnice itd.) v mestu Ljubljana in za vse javne obrate v drugih krajih pokrajine na 21. uro.

Cl. 3. Vse druge določbe komisarijskih naredb z dne 12. julija 1941/XIX, št. 65 in 66, ostanejo neizpremenjene.

Cl. 4. Ta naredba stopi v veljavo dne 1. avgusta 1941/XIX.

Ljubljana, 31. julija 1941/XIX.

Visoki Komisar:
Emilio Grazioli

sovjetska vlada podpisali prijateljsko in zavezniško pogodbo. Pogodba določa, da nemško-sovjetski sporazum o delitvi Poljske iz leta 1939 ne velja več, da se bosta Poljska in Rusija združeno vojskovali proti Nemcem, da Sovjetska Rusija priznava poljsko vlado v Londonu, da se bo v Rusiji ustanovila samostojna poljska vojska pod lastnim poveljnikom, ki bo podrejen sovjetskemu generalnemu štabu, da bodo sovjetske oblasti takoj izpuštile iz ječe vse Poljake in da se takoj »postavi« diplomatski stiki med obema državama.

Delavski neredi v Kanadi

Rim, 31. julija. Ip. Kanadski vojni minister je izjavil, da so v preteklem tednu delavci zasedli največje tovarno za aluminijске proizvode, ki je v pokrajini Quebec. Oborožene sile so delavce spodbile iz tovarne šele po petdnevem obleganju. Škodo, ki so jo delavci napravili v tovarnah, bodo lahko nadomestili šele v treh tednih, izguba aluminija pa znaša več tisoč ton aluminija. Ta stavka ni bila socialnega značaja, ampak so jo povzročili Francozi, ki žive v tem delu Kanade.

Trgovinski register. V trgovinski register je vpisana družba Ivan A. Grosek, trgovina z mešanim blagom, poljskimi in deželnimi pridelki na drobno in debelo, družba z o. z. v Trebnjem. Poslovodja sta Ivan Grosek in Senica Franc, trgovca v Trebnjem. — Pri družbi »Intra«, družba z o. z. za proizvajanje in razpečevanje gradbenih potrebščin, podružnica v Ljubljani, se prenese sedež glavnega zavoda iz Pobrežja pri Mariboru v Ljubljano, podružnica v Ljubljani pa se opusti. Vpiše se poslovodja Plazer Leo, trg. knjigovodja v D. M. v Polju. — Zaradi spojitve v družbo z o. z. se izbriše Grosek A. Ivan, trgovina z mešanim blagom in deželnimi pridelki v Trebnjem.

XIII. radijska razstava v Milanu. Od 6. do 14. septembra bo v Milanu XIII. nacionalna radijska razstava v palači milanskega velesejca. Na tej razstavi bo lahko obiskovalec videl popolno panoramo italijanske radijske proizvodnje z vsemi tehničnimi pridobitvami in napredki v tem nplajšem, toda važnem odseku domače industrije. V sedanjih okoliščinah ima razstava še posebn pomen v kampanji za popolno avtarklio, v katero je vključena tudi italijanska radijska industrija.

Aktivnost italijanske trgovske mornarice. Kljub vojni, ki je ustvarila težke okoliščine za trgovsko pomorstvo, se je italijanska trgovska mornarica pokazala sposobno za izpolnjevanje težkih, namenjenih ji nalog. Italijanska trgovska mornarica se je postavila na razpolago vladi z vsem svojim ladjem, organizacijo in izkušenim osebjem. Kakor poroča AGIT, je bil nekdanji tržaški Lloyd, ki je spremenil svoj naziv Tržaške Linije za Vzhod, med prvimi družbami, ki se je postavil na razpolago vladi s svojim ladjem in s svojimi obsežnimi finančnimi sredstvi. Sledile so mu druge družbe in agencija »AGIT« poroča, da je sedaj celotna italijanska trgovska mornarica pripravljena za najširše naloge, ki jo čakajo v bodočnosti.

Zvišanje tarif pri madžarskih državnih železnicah. Zaradi povečanih osebnih in stvarnih izdatkov so madžarske državne železnice povišale tarife. Povišana tarifa je stopila v veljavo 16. julija. Tarifa za osebni promet je povišana za 12%, tarifa za blagovni promet pa je razdeljena v več tarifnih razredov. Transportna tarifa za kmetijske pridelke je v splošnem povišana tudi za 12%, tarifa za prevoz premožja je povišana za 15% itd. Celotni poviški bodo prinesli blagajni madžarskih državnih železnic okoli 45 milijonov pengov.

Koliko lesa bo uvozila Italija iz Hrvaške. Kakor poroča L'Informazione Economica Italiana iz Zagreba, je sklenitev trgovskega sporazuma med Italijo in Hrvaško izzvala velike veselje po celi državi. Zlasti veliko je to zadovoljstvo v lesnih veleobratih. Začasni italijansko-hrvaški trgovinski dogovor namreč predvideva za trimesečje julij, avgust, september izvoz raznih vrst lesa iz Hrvaške v Italijo v iznosu 40% celokupnega izvoza. Omenjena agencija poudarja, da je na Hrvaškem nad 4 milij. ha gozdov, hrvaška lesna proizvodnja pa znaša več kot polovico prejšnje celotne jugoslovanske proizvodnje.

Paroplovna družba Oceania v Zagrebu. Iz Zagreba poročajo, da je paroplovna družba »Oceania«, ki je imela prej svoj sedež na Sušaku, sedaj prijavljena pri zagrebškem trgov. sodišču kot nova parobrodna družba s sedežem v Zagrebu, Margaretska ulica 1. Delniška glavnica znaša 60 milijonov din in je razdeljena na 200.000 delnic. Kot člani upravnega odbora so vpisani: Antič Bogumil, Huber Anton, Lukič-Roki Marko, dr. Pliverič Branko, Prica Dragutin, Ranković Jovan, Smokvina Milorad, Stefanović Milan, Šumanović dr. Svetislav, Švrljuga Božidar, dr. Stanko Švrljuga in Tubič Števan.

Cenitev letošnje hrvaške žetve. Letošnja hrvaška žetev cenijo na 880.000 ton. Z žitom je bilo posejanih 1.100.000 juter zemlje in povprečni pridelek na jutro zemlje znaša 77 kg žita.

Izvoz hrvaške živine. Hrvaška družba za promet z živino in živalskimi proizvodi je 22. julija prodala Nemčiji 600 težkih in 400 lahkih konj ter 3000 konj za zakol. Bolgarom pa je bilo prodanih 100 polardencev, 100 žrebecev in 40 kobil nanius. Pogajanja, ki so jih vodili Italijani za izvoz živine v Italijo, so bila iz tehničnih razlogov za nekaj časa preložena, toda v najkrajšem času se bodo zopet nadaljevala. Zelo se zanimajo za hrvaško živino tudi Grki, ki so poslali na Hrvaško dva zastopnika za nakup živine. Grki bi radi kupili zlasti bosanske konje, krave »bušec«, ovce in ostalo drobnico. Grčiji potrebuje velike množine drobnice. Prodajo živali v tuje države opravlja na Hrvaškem sedaj samo omenjena družba za promet z živino, ki ima popolni monopol na prodajo živine v tujino. Družba pripravlja popis živine v celi državi, da bi imela več pregleda nad svojim delom in bi ji tako delo šlo mnogo lažje od rok. Ko bodo dela, ki so v zvezi z žetvijo, končana, se bo takoj pričelo popisovanje živine.

Gojitev lanu v Flandriji. Lanena industrija je v belgijskem gospodarstvu že delj časa zelo važna gospodarska panoga, bodisi da gre za poljedelke, prejo, tkanje ali za gotove izdelke. V Flandriji je posejanih z lanom okoli 30.000 ha zemlje. Najbolj uspeva flandrijski lan v porečju reke Lys, kjer leži tudi kraj Coutrai z velikimi lanenimi tovarnami, ki zaposlujejo 50.000 delavcev. Za pred vojno so bili na vseh važnejših trgih znani belgijski laneni izdelki. Prvi odjemalec je bila tedaj Anglija, ki jo je danes nadomestila Nemčija.

Nova nemška družba za izkoriščanje izdelkov iz premožja. Nova nemška družba za izkoriščanje vseh vrst izdelkov iz premožja je bila pred nedavnim ustanovljena v Bochumu. To podjetje prav za prav ni nič novega, marveč je le združitve iz obstoječih podjetij, ki se pečajo s proizvodnjo izdelkov iz premožja, kakor so bencol, bencin, pogonski plin, katranski proizvodi, amonjak, žveplena kislina, smola. Ta združitve je nov korak k popolni koncentraciji premožne industrije in k ustvaritvi velikih edinstvenih vodilnih organov v gospodarstvu, ki so pod neposrednim vodstvom državne gospodarske uprave.

Gospodarsstvo

Uvedba kontrolne pristojbine za nekatere vrste izvoznega lesa

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoje navedbe z dne 26. jun. 1941-XIX, št. 54, z dne 27. junija 1941-XIX, št. 55 in z dne 30. julija 1941-XIX, št. 73, in

smatrajoč za potrebno, da se veljavni predpisi spremeni in v zvezi s tem, odreja:

Člen 1. — Naredba z dne 27. junija 1941-XIX, št. 55, se razveljavlja.

Člen 2. — Na podstavi člena 3. navedbe z dne 26. junija 1941-XIX, št. 54 se uvaja kontrolna pristojbina za izvoz lesa, označenega nadrobneje v naslednjem členu.

Člen 3. Pristojbina se določa takole:

Drva (les za kurivo) 2,50

Les:

1. neobdelani (okrogli les)

a) bukov 5.—

b) kostanjev 10.—

c) drugi 8.—

Neobdelani okrogli les s premerom do 25 cm, jamski in celulozni 2,50

Železniški praži 2,50

2. Navadno (s sekuro) obtesani les:

a) bukov 6,50

b) kostanjev 12.—

c) drugi, vstevši tržaške trame (u. T.) 10.—

3. Po dolgem tesani ali rezani:

a) bukov neparjeni 8.—

b) bukov parjeni 12.—

c) kostanjev 18.—

d) drugi 15.—

4. Deske, trami ali tramiči navadno skobljani, tudi s podolžnimi zarezi in spahi ob straneh, vstevši ladijske podnice (tako zvane »perline«), deske in desčice za zaboje in desčice za škatle, sita itd. 20.—

5. v ploščicah debeline:

a) nad 1 mm do 3 mm 30.—

b) 1 mm ali manj 40.—

6. v palicah za obroče, vsake dolžine 8.—

Drogi

a) neobdelani in navadno obeljeni 10.—

b) drugače obdelani 12.—

c) prepojeni za ohranjanje tvarinami 15.—

Deske in štirioglati les (frizi) za tla 30.—

Člen 4. Pobiranje kontrolne pristojbine je poverjeno carinskemu ravateljstvu, ki ga opravlja po svojih organih in podrejenih uradih.

Pobrane vsote se morajo odvajati Hranilnici Ljubljanske pokrajine za račun »Izravnalnega sklada za gospodarsko ureditev«, na razpolago Visokemu Komisarju.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 30. julija 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino.
Emilio Grazioli

Sprememba predpisov o proizvodnji in prodaji celuloznega lesa

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoji naredbi z dne 4. junija 1941-XIX, št. 39, in z dne 25. junija 1941-XIX, št. 53, ter smatrajoč za uместno dovoliti, da smejo zasebni trgovci in proizvajalci neposredno izvažati drva in celulozni les, odreja:

Člen 1. — Člena 2. in 4. navedbe z dne 4. junija 1941-XIX, št. 39, in člena 1. in 2. navedbe z dne 25. junija 1941-XIX, št. 53, se razveljavljajo ter se posameznim proizvajalcem in trgovcem dovoljuje neposredni izvoz in izvozna prodaja drv in celuloznega lesa.

Člen 2. — Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 30. julija 1941-XIX.

Visoki Komisar

za Ljubljansko pokrajino

Emilio Grazioli

Kaj bo razstavljeno na ljubljanskem velesejmu

Ljubljana, 31. jul. a. Glavni paviljoni ljubljanskega velesejma, ki bodo »prejeli« razstavljalce iz ljubljanske pokrajine in italijanskih pokrajin, so že skoraj dozidani. Po volji fašistovske vlade se bodo jesenskega velesejma prvič skupno udeležila vsa ona italijanska podjetja, ki jim je od tega, da seznanijo slovenski trg z lastnimi izdelki. Njihova udeležba je urejena po izbori ter organizirano, da ustreza namenom velesejma. Izdelke so razdelili v deset velikih vrst z ozirom na potrebe krajevnega gospodarstva in z ozirom na potrebe sosednjih držav. Na velesejmu bodo torej razstavljale naslednje panoge: poljedelstvo, predelovalne industrije, oprava, stavbna industrija, papirništvo, oblačilstvo, mehanika, kemija, prehrana in umetnostna obrt.

XI. redna glavna skupščina zdruge »Jugradec«, prve jug. gradbeno-hranilne zadruge z o. i. v Ljubljani bo dne 14. avgusta 1941 ob 8 zjutraj v združni pisarni v Ljubljani, Poljska cesta št. 13-II.

X. redni občni zbor trdke »Slogradec«, slovenske gradbene in industrijske d. d. v Ljubljani bo dne 12. avgusta 1941 ob poldvanaestih v poslovnih prostorih družbe, Ljubljana, Vrata 9.

»Privage« v Srbiji. Za ureditev kmetijske proizvodnje in za izvedbo važnih prehranjevalnih nalog nameravajo v Srbiji vse kmetijstvo enotno organizirati. Tako bo med drugim tudi Privilegirana žitna d. d. »Privage« postala nekakšna centrala za gospodarjenje in razpolaganje z žitom v Srbiji. »Privage« je te posle opravil že doslej, vendar pa ni imel monopolnega značaja. Od sedaj pa bo »Privage« vodil celotno žitno in prehranjevalno gospodarstvo in razpolagal z oljem. Vse v žitni proizvodnji in trgovini udeležene osebe bodo lahko poslovale le preko »Privage«, ki bo tudi določal pogoje za oddajo odvišnega pridelka, cene in trg, kam bodo ti pridelki odhajali.

Po zlomu boljševisma — končni napad na Anglijo

V Londonu si dajejo pogum s tem, da si izmišljajo razne mirovne pogoje

Berlin, 31. julija mg. Angleška vlada je te dni obsedena od dveh nevarnosti. V Londonu se boje, da bi Nemčija po vojni na vzhodu ponudila kompromisni mir, ali pa bo nemška vojska izvedla invazijo na angleško otočje. Prva nevarnost bi morala izločiti drugo, toda angleška propagandistična logika je takšna, da se obe nevarnosti med seboj prepletata.

V Londonu namreč izjavljajo, da je Hitler z vojno na vzhodu prišel v veliko stisko. Ko bo vzklovanje na vzhodu končano, bo po londonskih računih Hitler predlagal nekakšen kompromisni mir, ki bi pa naj bil zanj samo premirje, da bi se pripravil na splošni in končni obračun z demokracijami, ali pa bo po vojni na vzhodu nemška vojska morala izvesti vdor na angleško otočje. Zato poudarjajo v Londonu, da še ni konec najhujših preizkušenj in da bo »najhujše« šele prišlo.

V Berlinu so zato izzvali mnogo smeha zadnje »programatične« izjave angleškega zunanjega ministra Edena, ko je skušal odbijati bodoče nemške poskuse. Ko je Eden te poskuse odbijal, češ da slone na izčrpanosti Nemčije, pa je nemška vojska desetkovala sovjetsko armado, nemško letalstvo je takorekoč že uničilo sovjetsko letalstvo in nemške podmornice so na Atlantiku pravkar potopile velik in izredno dragocen angleški konvoj. Vkljub vsemu temu pa je londonska vlada smatrala za potrebno, da ravno v tem času objavi svoje junaške mirovne pogoje. Ti pogoji za bodoči mir pa so: vojaškega, gospodarskega in tudi duhovnega značaja. Pogoji vojaškega značaja niso nič posebnega. Anglija bi v svojem miru seveda narekovala za Nemčijo tak vojaški položaj, da Nemčija nikdar več ne bi bila v stanju sprožiti druge vojne. Precej tuji pa bi bili mirovni pogoji, ki so gospodarskega značaja. V Londonu pravi s tem v zvezi, da mora tudi nemški narod živeti in radi tega je treba preprečiti gospodarski

zlom Nemčije. Zakaj? Seveda ne iz človeških razlogov, ampak iz razlogov zdrave pameti. Nemški gospodarski zlom bi vplival na vso Evropo in posledice tega zloma bi bile nevarne za vse evropske države. Ali bi se naj preprečilo, da naj bi gospodarski zlom Nemčije koristil boljševismu?

Pogoji za mir, ki se naslanjajo na duhovne temelje, pa so seveda tudi precej zanimivi. V smislu tega angleškega miru bi nemški narod moral za vedno zavreči ideologijo narodnega socializma, zatajiti pa bi moral tudi vse ideje in filozofske utemeljitve nemškega nacionalizma v preteklosti. Medtem ko ameriški žid Teodor Kauffmann zahteva fizično jalovost, pa zagovarja Eden na isti ravni tudi duhovno obglavljenje nemškega naroda.

Toda zadnji mirovni poskus je Hitler napravil po zlomu Francije. Drugi mirovni poskusi ne bodo sledili, ampak bo sledil samo mir, ki bo zaključil zmago nad Anglijo. Nemška armada sedaj pripravlja zadnji udarec, milosini strel za Anglijo in angleško plutokracijo. Ko bo uničen boljševisem, se bo za Anglijo začela najhujša doba. Ker pa Anglija ne mara verovati v kompromisni mir, se seveda tudi sama zaveđa nevarnosti »vdora«.

Diplomatski urednik podjetja »Scherle« piše s tem v zvezi o zanimivem govoru, ki ga je imel v Ameriki poslanec Dies, predsednik parlamentarnega odbora za pobijanje delovanja »Pete kolone« v Ameriki. Poslanec Dies je imel silno velike oči in je zato ugotovil, da je v Južni Ameriki milijon nemških vojakov, ki so pripravljani, da bi izvedli zasedbo cele zahodne polute. Vkljub angleško-američnemu sodelovanju je tedaj 80 divizij nemške vojske zamoglo priti čez Atlantik. Če se je to lahko zgodilo za Ameriko, kako se tedaj ne bi moglo 80 divizij izkrcati onstran Rokavskega preliva. Seveda je Dies govoril na ameriški način in so tudi njegove informacije precej ameriške vrednosti in veljave. (Piccolo.)

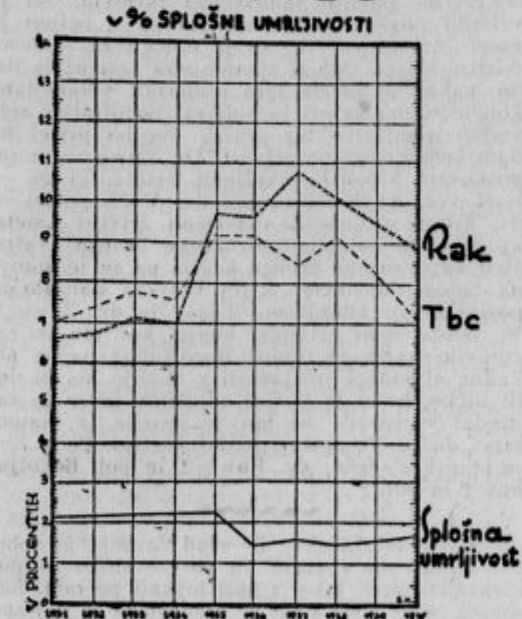
Triletna borba proti raku

Ob tretji obletnici Zavoda za raziskovanje in zdravljenje novotvorb v Ljubljani

Pred tremi leti na današnji dan je bil v Ljubljani odprt zavod za raziskovanje in zdravljenje novotvorb.

Takoj prve dni po otvoritvi je bilo spoznati, kako preprosta je bila ustanova zavoda. Za zdravljenje raka dosedaj Slovenci še nismo imeli nobenega specialnega zavoda, čeprav je umrljivost za rakom že presegala umrljivost za tuberkulozo, kar najbolj nazorno prikazuje statistični izkaz umrljivosti v Ljubljani za leto 1931—1940 (slika 1). Prav tako na se je pokazalo, da prihaja

SPLOŠNA UMRLJIVOST v LJUBLJANI IN UMRLJIVOST ZA RAKOM IN TBC

večja večina bolnikov z rakom prekasno, ko je rak že raznesen po vsem telesu. Upanje, da se bo sčasoma to spremenilo, se ni izpolnilo. Po treh letih obstoja zavoda za novotvorbe je število onih, ki pridejo prekasno, še vedno zelo veliko. To je nepopravljiva škoda, saj je veliko število za rakom obolelih v začetnem štadiju ozdravljivih.

Kako pa je mogoče spoznati začetni rak? Hraste na koži, ki se dolgo ne zarastejo, grče v dojki, krvavitve iz črevesja, pri ženskah krvavitve v dobi, ko to ni normalno. Vse to so znaki, ki naj opozore vsakega posameznika, da stopi k zdravniku po svet. To velja posebno za ženske, saj je iz priloženega diagrama razvidno, da je obolenje pri ženski v 1000 primerih skoraj enkrat večje kot pri moški. (Slika 2.)

Zavod za zdravljenje novotvorb je za zdravljenje najmoderneje opremljen. Razpolaga s 30 posteljami. Precej bolnikov hodi na zdravljenje ambulantno. V prvih treh letih obstoja je bilo sprejetih 2417 bolnikov, 890 moških in 1587 žensk. Pri tem pa moramo premisliti, da leže bolniki v zavodu skoraj po dva meseca. Oskrbnih dni je bilo 28.114, izvršenih je bilo 178 velikih in 326 manjših operacij. Aplikacij radija je bilo 1644. Dosti je bolnikov, ki imajo radij na sebi po ves teden in več. Rentgenskih obsevanj je bilo 20.180 na treh različnih aparatih. Na Stabilivoltu 17.074, na aparatu za ginekološke slučaje po Schaffer-Witteju 728 in na aparatu za kontaktno in votlinjsko obsevanje po Chaoulu 2378.

Po končanem prvem zdravljenju sledi vsakih par mesecev kontrolni pregledi in to traja več let.

Razen raka pa se v zavodu zdravi še veliko število drugih bolezni. Saj danes si n. pr. zdrav-

ljenja ženskih bolezni brez obsevanja ne moremo več zamišljati po sodobnih načelih. Prav tako je obsevanje odlično zdravilo za razne notranje bolezni, za bolezni kože, grla itd.

Zametki novega instituta v Ljubljani so se pojavili pred 20 leti. Šef instituta, docent dr. Cholewa Josip, je kot primarij banovinske bolnišnice v Brezicah ustanovil 19. oktobra 1921 onkološki laboratorij. Njegovo delo je vzbudilo zanimanje doma in v tujini. V reviji »La lutte contre le Cancer« je lepo opisano, kako se je po njegovi iniciativi in pod predsedstvom dr. Dj. Jovanovića ustanovilo »Društvo za izučevanje i suzbijanje rak«. Dal je tudi pobudo za ustanovitev odbora za pobiljanje raka.

Do otvoritve zavoda za novotvorbe v Ljubljani so na slovenskih tleh zdravili rakaste bolnike na kirurških, ginekoloških, oloških, akustičnih, rentgenskih in drugih oddelkih. Prvo zdravljenje z radiumpointes se je pričelo v Brezicah leta 1929., vendar le v neznatnem obsegu. Z večjimi dozami radija je pri nas prvi prišel zdravljenje popolnoma iz privatnih sredstev, z velikimi materialnimi žrtvami in ob nerazumevanju merodajnih činiteljev šef primarij ološkega oddelka dr. J. Pogačnik. On je tudi pripomogel, da je zavod takoj ob otvoritvi, dokler še ni dospel ves radij novega zavoda, lahko pričel z radij terapijo.

Zavod vodi g. docent dr. Cholewa Josip. Nadalje opravljajo zdravniško službo v zavodu še trije zdravniki. Vse tehnične naprave stalno nadzoruje dr. inž. Avčin France. Znanstveni kemični laboratorij vodi brezplačno g. prof. Vladimir Premru.

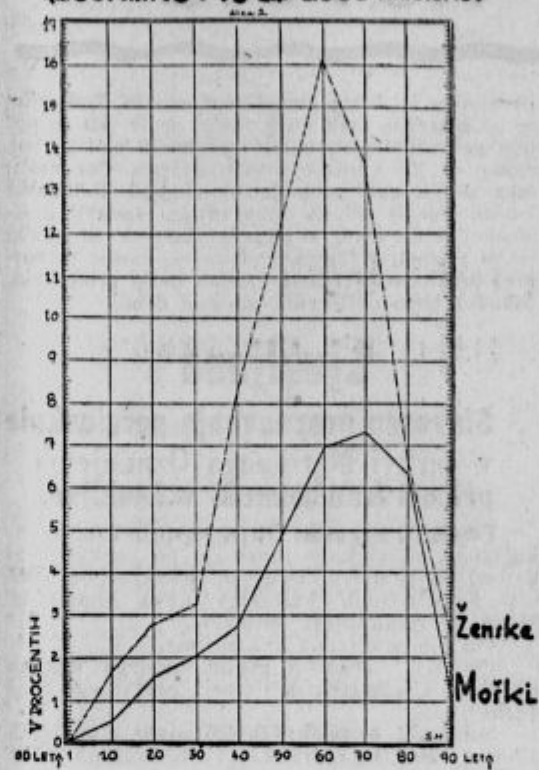
Zavod se mnogo bavi tudi z laboratorijskim delom. Stalno se vrše poizkusi z zajci, morskimi prašički, belimi podganami, belimi in rjavimi miškami, bakterijami itd.

Zavod je v treh letih svojega obstoja objavil trinajst poljudnih in znanstvenih del in iz-

Poznate Padež nad Borovnico?

Slovensko planinsko društvo si prizadeva, da širši turistični slojem vzbudi zanimanje za zanimive in malo znane predele Ljubljanske pokrajine. Za Ljubljance je vabljiva okolica Borovnice, ki leži ob vhodu v prijazno dolino, kjer se na zahodni strani vzdiguje Veliki Trebovnik (908 m) ter se na vzhodu kažejo rebra gozdnatega velikega Sirobitnika. Iz Borovnice vodi pot skozi sotesko Pekla, kjer skaklja bistra Borovniška čez pet slapov, od katerih ima vsak svoje posebne čare. Nad drugim slapom vodi pot čez takozvani »Hudičev zob« in zločno dalje po sončatem gozdu k trikratnemu petemu slapu. Še enkrat zavije pot navkreber do skrivnostnih mlinov in žag na Vrhju Pekla. Ob potoku naprej vodi pot na Kožljek, prijazno vas s prostornim razgledom na vso Cerkniško kotlino. Z Vrhja na desno pa vodi pot ob potoku Trebovnika na Pokojišče in na Padež. Še enostavnejše pa pridev v to naselje, ako uporabimo v ključih speljano cesto na desnem bregu Velikega Trebovnika, od koder je lep razgled na zeleno Borovniško kotlino, na krasne gozdove, katerim gospodari temni Krim, ter po Ljubljanskem barju proti Polhograjskemu pogorju in veličastnim vrhovom Kamniških planin. Po poldrugurni prijetni hoji pridev v naselje Padež nad Pokojiščem. Lep razgled se nam odpre po velikem delu Kraskega sveta. V daljavi se kaže raztegnjeni Javornik, pod katerim ponikuje in zopet vstaja tajinstveno Cerkniško jezero. Na desni nas pozdravlja sivi Nanos in njegovi plešasti kraški sosede. Proti Logatcu in Planini pa se razprostirajo velikanski gozdovi. Če gledamo nazaj proti Pokojišču, vidimo majhno selo Zavrh, ki je pomaknjeno pod vrh Trebovnika. Od Padeža vodi pot

OBOLENJA ZA RAKOM PRI ŽENI IN MOŠKI RAČUNANO v % za 1000 SPRETIEMOV

vršil šestnajst poljudnih in znanstvenih predavanj, saj je glavno orožje proti raku prosvetitev naroda, da ne prihaja prekasno na zdravljenje. Zato je potrebno, da sodeluje v borbi proti rakastim obolenjem ves narod in doprinese svojo pomoč, kakor je to že storil pri zatiranju tuberkuloze.

Sport

Športno življenje v Trstu

Hokejski turnir za prvenstvo Italije. — Lepi uspehi tržaških atletin.

Trst, konec julija.

Te dni se je končal turnir za državno prvenstvo Italije v hokeju na trati. Turnir je trajal tri dni ter držal ves ta čas tržaško športno občinstvo v silno napetem zanimanju. Hokej je namreč v Trstu poleg nogometa najbolj popularen sport, ki privablja na tekme veliko ljudi. Najbolj se je to videlo zadnji dan, saj je prisostvovalo finalnim tekmam nad 6000 gledalcev.

Na turnirju so sodelovala sledeča moštva: dosedanjí petletni državni prvaki Pubbico Impiego (Trst), Feroviario Trieste (Trst), Magistrato alle Acque Venezia, Quarnero, Fiume, Feroviario Bologna, Hokej Novara, SAVES Alessandria, »Crda« Monfalcone, Borletti Milano in Monza — torej 10 klubov, kar je zgorev dokaz o razširjenosti hokejskega športa in o zanimivosti tekmovanj. Turnir se je vršil na dveh igriščih, na stadionu kluba Pubbico Impiego v Barkovljah in na stadionu Feroviario ob drevoredu Kraljice Helene. Oba tržaška kluba sta šla v boj kot favorita za zmago, kar je zanimanje športnega občinstva seveda še bolj povzdignilo.

V teku turnirja so zmagali: Borletti—Saves Alessandria 8:2, Feroviario Bologna—Monza 3:2, Pubbico Impiego—Quarnero Fiume 20:1, Feroviario Trieste—Crda Monfalcone 6:1, Monza—Quarnero 15:1, Novara—Saves Alessandria 6:1, Pubbico Impiego—Magistrato alle Acque 5:3, Feroviario Trieste—Borletti 3:2. — Finalna tekmovanja so se vršila na stadionu Constantino Ciano v drevoredu Kraljice Helene med štirimi finalisti. — Pubbico Impiego je premagal Borletti s 7:1, Feroviario Trieste pa Magistrato alle Acque s 4:3. Nato sta se borila Borletti (Milan) in Magistrato (Benetke) za tretje in četrto mesto. Zmagali so Milanci z 2:1. Najbolj napeta in zanimiva je bila borba med domačima rivaloma. Pubbico Impiego si je šestič priporil državno prvenstvo z zmago 6:1 nad tržaškimi železničarji, ki so zasedli drugo mesto. Pri državnem prvaku se odlikujeta posebno dva odlična igralca — Posar in Cergol, ki sta visoko nadkrijevala vse ostale.

V Trstu smo imeli še eno zanimivo prireditev — nastop lahkoatletin iz šestih mest na mestnem stadionu Littorio. Bila je to nekaka preizkušnja za državno prvenstvo, na kateri so sodelovale atletinje Trsta, Gorice, Benetk, Padove, Trbiža in Verone. V naslednjem nekoliko rezultatu: skok v daljavo — Batti (P. I. Trst) 4.49; zapreke 80 m — Panzera (Giovinezza Trst) 14.4; kopje — Terragnoli (Veroia) 27.76; skok v višino — Vessel (Giovinezza Trst) 1.35; tek 100 m — Martilani (Giovinezza Trst) 13.8; met kroglice — Marsi (Giovinezza Trst) 8.87; met diska — Marsi 26.44; tek 200 m — Boulang (Publ. Impiego Trst) 29.

Lepe uspehe so dosegli tržaški športniki na nastopih izven Trsta. V Benetkah je zmagala na waterpolo-turnirju. Triestina z 2:1 nad Venezio. V Milanu je bilo prvenstvo v hoji na 25 km po cesti. Zmagal je Tržačan Cressevec v času 2:14.35.

Prvenstvo province v lahki atletiki. SLAZ je poverila SK Planini izvedbo lahkoatletskega prvenstva province, in sicer za moštva in posameznike. Prireditev se bo vršila na Stadionu od 6.—8. septembra in bo spored obsegal vse točke olimpijskega programa, razen 10.000 m, maratona, hoje, desetboja in 3000 m zapreke. Kot smo izvedeli, namerava prireditelj izvesti te tekmovanje velikopotežno. Tudi tekmovalci bi bili primerno nagrajeni in bo dobil zmagovalcev v vsaki disciplini kako darilo. Poleg teh daril za posameznike pa namerava SK Planina razpisati pokal za najboljši klub province, to bo klub, ki bo na

To nam vелеva sedanja ura!...

Svet se zviija v bolečinah, da takih še ni bilo kmalu. Posledica odpada človeštva od Stvarnika. V teh bolečinah se poraja nov čas. Kakšen bo? Ali bo po tej drugi veliki vojni svet prišel k spoznanju in krenil na drugo pot? Ali bo po poti pogube drvel naprej, padal vedno bolj globoko?

To je poleg vsega drugega veliko vprašanje naših dni.

Tok časa gre nad našimi glavami, mi ga ustavimo ne moremo. A kaj moremo storiti, da bi se svet zasukal na bolje?

Nov red se nam napoveduje. Nov mora biti, ker stari je za v staro saru. Če ne bo boljšega socialnega reda, ne more biti boljšega moralnega. Red pravice in resnice — mesto laži in krivice. Pravice in resnice med narodi, med stanovi, med posamezniki. Veliki krvosedi, kapitalizem, mora poginiti! Dokler ga ne bo konec, ne bo miru, ga biti ne more. Mase ljudstva ne bodo mirovale, dokler bodo gledale »višjih desetisoč«, kako sede na svojih kupih, od sebe pa ne dajo fige, kako se masté pri svojih mizah, doim množice stradajo in poginjajo. Temu mora biti konec!

Ta novi red more uvesti le državna oblast. Sveti oče je rekel o binokstih ob spominu 50 letnice okrožnice »Rerum novarum«: »Urejevati gospodarske in socialne zadeve je stvar javne oblasti; temelji pa, na katerih gradi družba svoj red, morajo biti v soglasju s postavami božjimi, ki jih oznanja Cerkev.«

Za ta novi red morajo torej skrbeti mošje, ki vodijo narode in vladajo državam.

Ne gre, da prepuščamo vso preuredbo človeške družbe samo državnikom. Treba je, da vsi krenemo na drugi tir, spremenimo svoje mišljenje in ravnanje. Vsa človeška družba se mora preokreniti, preroditi. Na ta krivični red, kapitalistični nered, smo se tako privadili, da smo k vnebovpijočim grehom molčali, kakor da bi bilo vse v redu. Tudi mi kristjani. Teoretično smo razlagali vnebovpijoče grehe, storiili nismo zoper to nič. Dejansko smo kršanstvo zatajili. Če smo videli ljudi s stotisoi dohodkov na mesec, sto drugih pa, ki vsi skupaj nimajo toliko kakor oni eden, kaj smo rekli, kaj storili na to? Molčali smo, ko bi bili morali na ves glas kričati, da to ni nikak red, da tako ne sme biti! Kristus je obsodil trdosrčnega bogatstva v pekel, mi pa smo se mu globoko klanjali.

Ali nismo ravnali prav tako, kakor sveto pismo pove, da se ravnati ne sme? »Ako vstopi v vaš zbor mož z zlatim prstanom in v sijajni obleki, vstopi pa tudi mož v umazani obleki, pa se ozrete proti onemu, ki nosi sijajno obleko in rečete: Ti lepo tukaj sedi, ubožu pa rečete: Ti se vstopi tamkajle, ali pa sedi k mojemu podnožju: ali niste delali razlike in sodili po napačnih mišlih? Ali ni Bog ubožnih izbral, da so bogati v veri in deležni kraljestva, ki ga je objubil tistim, kateri ga ljubijo? Vi pa ste ubožca osramotili. Ali vas bogatini ne zatirajo in vas ne vlačijo pred sodišča? Vaša vera mora biti brez osebnih pristanosti. Če gledate na zunanjo veljavo, grešite.«

Ali nismo mi prav tako grešili, kakor nam tukaj očita sv. Jakob (2, 13).

Kakor nalašč za dobo trdosrčnega kapitalizma, ki smo jo od sedaj preživljali, proti trdosrčnemu isti apostol: »Nujte zdaj, bogatini, razokajte se in tarnajte nad stiskami, ki pridejo nad vas! Vaše bogastvo je preperelo, vaše zlato in srebro zarjavelo, njuna rja bo pričala zoper vas in razjedla vaše meso kakor ogenj. Glejte, plačilo, ki ste ga utrgali delavcem, kateri so poželi vašo polja, vpije, in kliče: Znejevc so prišli do ušes Gospoda nebesnih čet. Obsodili, ubili ste pravičnega. Gostili ste se na zemlji in se naslajali, napasli ste svoja srea na klavni dan.« (5, 1—6.)

Kdaj, kolikokrat so se slišale te besede svete knjige, božjega razodetja? Pozabljene so bile, zakopane v knjižnicah.

Postali smo nezvesti kršanstvu. Z usti smo ga spoznavali, z dejanjem tajili. Vsi skupaj se moramo vrniti nazaj h kršanstvu, polnemu in pristnemu — ali pa ne bo nikdar bolje, marveč vedno gorje.

To je, kar nam vелеva ura, ki jo preživljamo.

Po tržaških trgih in tržnicah

Trst je dobro založen z zelenjavo in sadjem - Tržne cene

Trst, v juliju. Nekaj, kar zanima današnje dni vsakogar in ne samo gospodinj, je trg in tržno življenje. Zato bo čitatelj »Slovenca« gotovo zanimalo, kako se razvija to življenje v Trstu. Skušal jim bom ustreči tudi glede cen, da jih bodo lahko primerjali s svojimi domačimi razmerami.

Trst ima čisto vele mestno urejeno tržno življenje — prodaja se vrši samo v tržnicah in na tržnih prostorih ter izključno brez posredovalcev. Edino mleko lahko producenti dostavljajo svojim odjemalcem naravnost na dom, vse druge pridelke pa prodajajo branjevcem in la naprej odjemalcem. Branjevci — to je v Trstu pomembna oseba, marsikatera si napravi lepo premoženje.

Pridelovalci privlačajo svoje pridelke v Trst na tržnico Campo Marzio — tik istoimenskega kolidorva, kjer se vrši samo kupčija na veliko. Tu sem prihajajo branjevci po blago, tu se vsakokrat znajdejo tudi trgovci na veliko in eksporterji, ki izvažajo velike količine pridelkov v druga mesta in v inozemstvo. Oblasti opravljajo na trgu strogo kontrolo, da se ne bi vtihotapili med kupce tudi meščani, ki bi si hoteli na ta način ceneje pripraviti zaloge živeža. Tržnice za prodajo na drobno je v mestu več. Glavna se nahaja v veliki, moderno zgrajeni tržni dvorani v via Carducci. Tu se razvija ves dan, od jutra do večera, silno pisano in tudi za Trst zelo zgovorno tržno življenje. Tržnica ima več nadstropij, v katerih neprestano vse murgoli. Promet te tržnice je ogromen. Drugi velik tržni prostor se nahaja na trgu Ponte Rosso tik kanala. Tu se prodaja na stopnicah. Tretji večji trg je pri Sv. Jakobu, četrti pa se nahaja na Piazza Peruginu. Ribe se prodajajo v ogromni, najmoderneje urejeni ribarnici na obali, poleg te pa je v mestu še več manjših ribarnic in trgovin z ribami. Tudi prodaja rib je koncesionirana, ribiči dobavljajo svoj plen samo trgovcu z ribami.

Kaj se dobi vse na trgu? Tako založenega in bogatega trga, kakor ga ima Trst, ne najdemo kmalu v kakem mestu. Na trgu dobite vse, kar pridelata Italija na svojih poljih, vrtovih sadonosnikih, vinogradih. Ker ima Italija več podnebnih con, v katerih dozorevajo pridelki v različnih časih, je trg stvarno od zgodnje spomladi do pozne jeseni založen z vsem, kar si zmoreš misliti. Glavni dobavitelj pa je tržaška okolica, Kras, predvsem pa Istra.

Sedaj pa še nekaj poci. Pred vojno je bil tržaški trg silno poceni. Vojna se seveda pozna tudi tu, vendar so cene znosne. Zelenjava (cene v kilogramih): zeleni fižol za solato 2.40, za vku-

banje (takozvani Popolina) 3—3.20; letošnji fižol luščen 3.20, star fižol 6.20; paradizniki 1.20, za solato 1.00; krompir 1.40; jedilne buče 2; malanec 4.80; erbeite 2; solata: radič (v Trstu se ga ogromno konzumira) mlad 4, večji 3.20—3.60; spinač 2.40—3.20—4 (po kakovosti); čebula 2.20; šopek česna 0.60; šopek zelenjave za juho 0.20, šopek peteršilja 0.10; sedaj že prihaja na trg zelje in ohrovt, cena je pa še visoka; sezona za grah, šparglje in artičoke je že minila in tega blaga ni več na trgu.

Velikanske množine sadja se v Trstu porabijo. Breskve, ki jih prihaja največ iz Istre, so sedaj po 4—6, fige (za enkrat se iz Sicilije, ker domače šele zorijo) 2.40, jagode 10—20, borovnice 4—6, ringlo 4, marelice 8—8.80, melone 8, grozdje 12. Sadje, ki se porablja za mezo, kakor marelice itd., se sploh težko dobi, ker ga vsega Z mesom je tako, kot povsod drugod v Evropi: na karte se dobi in to dvakrat na teden, ob sobotah in nedeljah. Mesnice pa so samo v mestu, na tržnih prostorih in v tržnicah jih ni. Cene: volovsko, meso I. 16, II. 12.20; teletina brez kosti 24, s kostmi 18—20; svinjina se v Trstu sploh ne prodaja, pač pa veliko perutnine (samo zaklane na kilogram): piščanci padovanski 34 lir, domači 28—30, kokoši 24, meso kuncev 9.80.

Rib je sedaj malo, ker še ni prave sezone za ribolov. Ta se začne šele v jeseni. Poleg tega se veliko rib izvažja, pa je zaradi tega blaga manj na razpolago ter je tudi precej drago. Glavne vrste, ki se sedaj prodajajo so škombri, sardele, sondani, grice. Te ribe se v Trstu tudi vedno največ jedo. Škombri so po 12—14, sardele 10, sondani 10, grice 6.80; ostale vrste rib so drage: brancin 40, cevoli 24 itd. Zelo veliko se porabi v Trstu raznih školjk (takozvano »morsko sadje«), ki so tudi razmeroma drage. Glavna sezona za školjke in ostrige pa bo šele prišla.

Zanimale vas bodo še cene pijače. Liter Dreherjevega piva (to je največja tržaška pivovarna, ki kuha priznano izvrstno pivo) stane 4.80, vino pa se prodaja od 5 lir naprej. V Trstu se iztoči največ istrekih in vipavskih vin. Istrska vina so rdeča in črna, vipavska pa bela. Nadalje se pijejo tudi rdeča vina iz Verone, ki so silna istrskim. Kraški teran je drag, prodaja se samo v steklenicah.

Naročite „Slovenčev koledar“!

Dobne novice

Koledar

Petek, 1. avgusta: Vez apostola Petra; Fides, mučenec — prvi petek.

Sobota, 2. avgusta: Porciunkula; Alfonz Li-gurijski, spoznavalec, ustanovitelj reda in cerkveni učenik; Stefan L., papež in mučenec.

Novi grobovi

† V Dobrunjah je v visoki starosti 84 let mirno v Gospodu zaspal gospod Janez Svetek, posestnik. Pogreb bo v petek ob 5 popoldne iz hiše žalosti. Dobrunje št. 27, na pokopališču k Sv. Urhu. Naj v miru počiva! Žalujemo naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Pri Sv. Križu pri Litiji sta bila poročena oženik g. Ignac Slak, rojen v Trebnju, in gđ. Marija Makar, posestnikova hči v Starem trgu pri Ložu. Obilo sreče naj jima deli Bog na njunem skupnem potu!

— Rektorat univerze v Ljubljani razpisuje mesto izrednega profesorja za finančno vedo na Juridikični fakulteti v Ljubljani (šl. 2., t. 7.a, uredba o pravnih fakultetah z dne 20. decembra 1938.). Prošnje, opremljene po čl. 144. o. u. u. ter z listinami po predpisih §§ 3. in 4. uradniškega zakona, je vložiti najkasneje do vstetega 25. avgusta 1941. na rektoratu univerze v Ljubljani.

— Pokrajinsko ravnanstvo pošte Ljubljana objavlja: Objavo, ki so jo priobčili tukajšnji listi 30. t. m. o vrednosti prejetih znamk bivše Jugoslavije, so nekateri razumeli napačno, češ, da to ne znamke se veljavne za frankiranje pisem in drugih poštnih pošiljk. Temu pa ni tako, kajti od 27. julija so veljavne za frankiranje poštnih pošiljk samo italijanske znamke in se pošiljke, frankirane z drugimi znamkami ne smatrajo kot frankirane in je treba plačati takso. Objava je hotela pojasniti, da se znamke, ki so bile prejetne v navedenih dveh tiskanih v Ljubljani in ki so označene pod št. 1., 2. in 3. smatrajo kot veljavne bodisi v Kraljevini ali v inozemstvu samo v poštnem in filatelističnem pogledu.

— Strojeopisni tečaj — novi — dnevni in večerni prične dne 1. avgusta. Zahtevajte prospekt: Trgovsko učilišče »Christofor ušni zavod«, Ljubljana, Dombranska 15. — Telefon 43-82.

— Hladno vreme. Dnevi tega tedna so deževni in hladni. Močno je deževalo ponoči od srede na četrtek. Najhujši naliv je bil okoli 23. Vse dni tega tedna je padlo že 68,8 mm dežja. Izdaten dež je koristen za polja. Ljubljana je v četrtek začela zopet naraščati in je pri Fužinah doseglja opoldne 125 cm, ko je bilo njeno stanje v sredo 109 cm. V četrtek je padel v predelkih deževalo. Zanimiv je velik padec dnevnih temperature. V sredo je bila znanovana najvišja temperatura +29° C. Bilo je zelo soparno. V četrtek jutraj pa je termometer kazal najnižjo jutranjo temperaturo +13,5° C. Padee je bil za 15,5 stopinj. Termometer je v četrtek opoldne kazal najvišjo toploto +19° C. Tako hladnih dni v julijah pasjih dnevnih meteoroloških zapisih še kmalu ne znamujemo. Lanski julij je bil od 23. do konca mnogo toplejši. Dosežena je bila celo najvišja temperatura nad +30° C. Bili so 4 deževni dnevi. Dne 28. julija prav hud naliv kakor letos.

— Izšel je nov Zepni italijansko-slovenski slovar. Sestavil dr. Janjo Tavzes, obsega 250 str., 15.000 besed. Cena 16 lir. Knjižarna Ant. Turk, nash., Ljubljana, Pražakova ulica 12.

— Ogromen požar v Sv. Petru na Krasu. Dne 10. julija je zadela Sv. Peter na Krasu velika požarna katastrofa. Nastal je ogenj iz neznanega vzroka, ki se je zaradi hudega vetra bliskovito razširil ter je zajel 10 hiš in jih popolnoma uničil. Gasili so domači gasilci, potem požarniki iz Postojne in Trsta ter so z veliko muko omejili požar. Škoda se čeni na 90.000 lir.

— Smrten padee v prepadi. Traginja smrtna nesreča je zadela 18 letnega Ivana Sosiča z Opčin pri Trstu. Nesrečni slučaj je hotel, da je strmoglavil v prepad čez steno, ki se vzpenja od Rozdranske doline do Jezera. Obležal je na dnu mrtve. Nihče ni bil priča njegove nesreče in domači so ga zaman iskali in spraševali po soseski. Šele čez teden dni so dobili žalostno vest. Tržaški turisti so našli njegovo truplo že močno razpadlo. Pokopali so ga na pokopališču v Borštu.

— Nesrečna smrt pridnega gospodarja. Smrtno se je ponesrečil v Dolini posestnik Ivan Pralč. Peljal je ob 10 zvečer domov voz krompirja. Iz neznanega vzroka sta se pa voliča solasila ter podrla gospodarja na tla. Obležal je nezvesten. Prepeljali so ga takoj v tržaško bolnišnico, kjer pa so zdravniki ugotovili, da ima zlomljeno hrbtenico. Res je že naslednji dan umrl. Nesreča je hudo prizadela njegovo družino in vse znanke, ki so ga cenili kot moža-poštenjaka. Bodi mu lahka zemlja, družini pa naše globoko sožalje.

— Poučevanje tujih jezikov na italijanskih vseučiliščih. Ze pred nekaj dnevi smo poročali na tem mestu, da nameravajo na številnih italijanskih vseučiliščih uvesti pouk tujih jezikov, da se na ta način poglubo kulturni stiki med Italijo in nekaterimi drugimi državami. Stavljen je bil predlog, naj se pouk živih tujih jezikov uvede na vseučiliščih v Bariju, Bologni, Cagliariju, Catani, Firenci, Genovi, Mesini, Milanu, Napoliju, Padovi, Palermu, Paviji, Perugiji, Pisi, Rimu, Turinu, Trstu in pri vseučiliškem zavodu za gospodarstvo in trgovino v Benetkah. Zdej poročajo iz Rima, da sta zakonodajna odbora poslanske zbornice in senata ta zakonski predlog tudi že odobrila in da je s tem končno veljavno rečeno vprašanje pouka tujih jezikov na omenjenih italijanskih univerzah.

— Srečna vrnitev. 14 bivših jugoslovani, mornarjev, iz Genove poročajo, da je tjakaj prispelo iz Barcelone 14 bivših jugoslovanskih mornarjev, ki imajo za seboj kaj zanimivo pot. V prvih dneh aprila, preden je izbruhnila vojna med Italijo in bivšo Jugoslavijo, je prispela v Gibraltar neka biva jugoslovanska ladja, ki je opravljala službo med Ameriko in Italijo, kjer je skladala blago, namenjeno v Svico. Tu so jo zasegli Angličani, ker so hoteli preprečiti, da bi ladja prišla v italijanske roke. Posadka je bila povečini sestavljena iz Srbov, kakšnih petnajst oseb pa je bilo iz Dalma-cije in sicer iz Šibenika, Splita in Zadra. Ker pa ti mornarji niso hoteli biti v angleški službi, so sklenili pobegniti. Najprej je to storil prvi strojnik, ki se mu je posrečilo ponoči spustiti z ladje mali čoln in prispeli z njim do španske obale. Naslednji noč so isto storili tudi ostali mornarji, potem ko so zaprli v kabino na ladji angleškega

poveljnika in druge angleške mornarje. Tudi njim se je posrečilo priti do španske obale. Tu so potem peš nadaljevali pot ter prehodili nad 20 km, nakar so jih španske oblasti prijele. Čez nekaj časa so jih nato prepeljali v Madrid. Italijanski konzul jim je šel na roko in jim izstavil italijanske potne liste, s pomočjo katerih so potem lahko prispeli v Italijo. Iz Genove, kamor so najprej prišli, so se zdaj že podali dalje proti Reki, odkoder bodo odšli vsak na svoj dom.

Ljubljana

Slovesno praznovanje porciunkule v cerkvi Marijinega Oznanjenja pri oo. frančiškanih v Ljubljani

Petek, 1. avgusta: Ob 12 otvoritev porciunkulskega odpusta s procesijo po cerkvi, med katero bo prepeval troglasni moški zbor Velikih frančiških križarjev novo himno Al. Mava »Porciunkula sprejme«.

Ob 16 molitvena ura za mir.

Ob 17 slavnostni govor spolnega dekana dr. Franca Kimovca in litanije presvetega Srca Jezusovega.

Sobota, 2. avgusta: Ob 16 govor g. župnika Janeza Vindišarja, na kar sledi organa sveta maša.

Ob 9 slovesna pontifikalna maša, pri kateri bo izvajal Sattnerjev zbor sledeče skladbe: Introitus recitiran: Sattner: Miša Seraphica: Al. Mav: Graduale »Ego in viis«: po recitiranem ofertoriju Foersterjeva sedmeroglasna »Ave Marija«: Communio recitiran.

Ob 10 in 11 sveta maša.

Ob 6 zv. bo zaključek devetdnevne za mir: molitvena ura, pete litanije Matere božje in zahvalna pesem.

Pogoji za zadobitev porciunkulskega odpusta so sledeči: spoved, sv. obhajilo in obisk cerkve, kjer je treba zmoliti šestkrat očenaš, zdravamarija, častbodi. Odpustke je mogoče nakloniti tudi dušam v vica.

Zaradi zatemnitve letos frančiškanska cerkev od 1. na 2. avgust ne bo odprta.

1 Naročnikom »Slovenec«! Ko bodo zastopniki pobirali naročnino za naš list, ne odklonite plačila 9 lir za »Slovenec« za letošnje leto. 1. avgustom najzanimivejša letošnja knjiga. — Kdor hoče, da mu bo koledar dostavljen na dom, naj doplača že 2 lire.

1 Maksim Gaspari, Stane Dremelj in Frančišek Smerdu priredbe razstavo svojih del v Jakopičevem paviljonu. K otvoritvi, ki bo v nedeljo 3. avgusta ob 11, valimo ljubitelje slovesne likovne umetnosti.

1 Razdelitev živiliških nakaznic. Združenje trgovcev sporoča, da bodo trgovci delili nakaznice za živila izključno samo v času od 8 do 9 popoldan in od 2 do 4 popoldan, pri čemer s 1. avgustom popoldan do vstetega 4. avgusta. Po preteku tega roka se bodo nakaznice vrstile na mestni prehranjevalni urad. Med tem časom, ko se bodo izdajale karte, se blago ne bo izdajalo. Stranke naj prinese stare nakaznice izpolnjene s seboj.

1 Popravni izpiti! V učni tečaj, ki se prične 1. avgusta za zamudnike, vpisuje g. Bombač na Poljanski gimnaziji.

1 Vrtarški odtok SVD Ljubljana I. ima v petek ob 20 pri Mraku svoj mesečni sestanek. Prosimo za polnoštevilno udeležbo.

1 Predpriprave za graditev ribarskih tržnic. Še letos bodo zgradili ribarske tržnice, ki bodo povežale na novo zgrajene mesarske tržnice s trgom in tako napravile primeren zaključek velikim tržnim zgradbam ob Ljubljani. Ljubljanska mestna občina bo v kratkem graditev tržnice oddala in je že dobila ponudbe od podjetnikov. Zato so v četrtek začeli s prvimi predpripravami za graditev ribaric. Znanca cvetličarna Ferant, ki ima na vogalu Pogačarjevega trga ličen paviljon, v katerem prodaja cvetje, se je s tem paviljonom nekoč že preselila. V četrtek pa so ponovno začeli seliti leseni paviljon, ki se mora s svojega dosežanega mesta umakniti zato, ker bodo večino nabrežja, na katerem bodo gradili ribaric, zgradili. To je potrebno zaradi tega, ker bodo morali z vozovi odvažati gruš, hkrati pa dovažati gradivo. S pravi gradbeniki deli pa bodo začeli v kratkem. Občina namreč želi, da bi bile ribarice končane in v celoti dograjene istočasno kakor mesarske tržnice.

1 Iška je v poletnih mesecih ena najpriljubljenejših izletnih točk za Ljubljane. Kdor ima kolo, ni odvisen od ostalih vozil, ki so še na razpolago. Malokdo je tako navdušen, da bi po hodil po brezkonni ravni cesti iz Ljubljane do Iža, zato je ob nedeljah močan naval na avtobus, ki vozi redno progo Ljubljana—Iška vas. Slovensko planinsko društvo hoče pomagati posetnikom Iške ter zbira za to redno avtobusno progo že tekom tedna izletnike, ki so namenjeni skozi dolino Iške. Vsak teden najkasneje do sobote se morajo prijaviti v društveni pisarni SPD oni, ki želijo v Iško z avtobusom redne proge. Odhod ob osmih jutraj s Krekovega trga, povratek ob 18 iz Iške. Kdor se ne prijavl pravčasno, ne more računati na avtobus ob 8 jutraj, marveč se mora potruditi na avtobus ob 6 jutraj. V nedeljo, dne 3. avgusta t. l. bo vozil avtobus ob 8 v Iško, in sicer izključno le one, ki se najkasneje do sobote opoldne prijavijo v društveni pisarni SPD.

1 Izpred kazenskega malega senata. Mali kazenski senat je obsodil 29 letnega Stanka Krnca iz Ljubljane, kleparskega pomočnika, na 3 leta robove in za 5 let v izgubo častnih državljanov prave zaradi zločina dvojnega vlom in dveh vlomnih poskusov. Vlomil je najprej v začetku maja v hišo neke posestnice in ji odnesel za 1800 din razne zlatnine in gotovine, nekemu posestniku v Zelim-ljah pa je odnesel razno blago in denar v vrednosti 1300 din. Pri dveh poskusih je bil preprečen. Pomagala mu je neka Marija Kovačičeva, ki je bila obsojena na 10 mesecev strogega zapora in v izgubo častnih državljanov prave za dve leti.

Radio Ljubljana

Petek, 1. avgusta. 7.30 poročila v slovenščini. — 7.45 petje in melodije. Med odmorom ob 8 napoved časa iz Rima — 8.15 poročila — 12.30 poročila v slovenščini — 12.45 operna glasba — 13. napoved časa in poročila — 13.15 uradno vojno poročilo v slovenščini; izbrani plesi pod vodstvom mojstra Arlandija — 14. poročila v italijansko — 14.15 orkester Cetra pod vodstvom mojstra Barzizza — 14.45 poročila v slovenščini — 17.15 do 18 koncert orkestra dirigiranja Pavle Lovčev

tove in basista Friderika Lupše — 19. tečaj italijanske, vodi prof. dr. Stanko Leben — 19.30 poročila v slovenščini — 19.45 komorna glasba — 20. napoved časa in poročila v italijansko — 20.20 pogovor v slovenščini — 20.40 orkester pod vodstvom mojstra Zeme — 21.15 pisana glasba — 21.30 koncert organista Pavla Rančigaja — 22. koncert violinista Vittoria Emanuela; pri klavirju Cesarina Buerba. Med odmorom: pripombe v slovenščini — 22.45 poročila v slovenščini.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Novo mesto

Praznovanje porciunkule pri oo. frančiškanih. Očetje frančiškani bodo tudi letos slovesno obhajali porciunkulo. Začetek proslave bo v petek, 1. avgusta ob 14.20 naznanjalo slovesno zvonjenje, nakar bo ob 12 po cerkvi procesija s svetinjo sv. Frančiška. Po procesiji bodo v cerkvi molitve za odpustke in blagoslov s svetinjo. Zvečer ob 17.30 molitvena ura, skupne molitve za odpustke, ob 18.30 pa pridiga in pete litanije Matere božje. V soboto, 2. avgusta se začnejo pobožnosti jutraj ob 5. Ob 6 pridiga, nato pa orgl. sv. maša. Zvečer ob 18.30 slovesne pete litanije z blagoslovom. Vsi verniki iz mesta in okolice, zlasti pa tretjeredniki, so vabljeni k tem pobožnostim.

Iz Goriške pokrajine

Cesto z Zelinca v Cerkno popravljajo. Že dlje časa popravljajo cesto, ki pelje z znanega križišča na Zelinca proti Cerkni in dalje proti državni meji. Cesto izravnavajo, širijo in delajo nov trpežni tlak. Prenovljena cesta ne bo šla skozi vas, ampak bo nekoliko pred vasio krenila na desno in bo peljala ob vasi proti Podpeču in Planini.

Toča v okolici Idrije. Tistega usodnega 2. julija proti večeru, ko je neurje s točo zajelo skoraj vso goriško deželo do morske obale, o čemer smo že ponovno poročali, je toča kletila tudi v okolici Idrije. Občutno škodo je napravila v Kanolji in na ledinskem Razpotju. Razčesala je turščico in hudo omlatila pšenico, Koruza je bila še mlada in se je precej popravila, škoda na pšenici je pa velika; tudi ječmen je precej trpel. Kakor je pri toči v navadi, ni zdelala vseh njiv enako, ampak si je izbrala razne pasove in ponekod bolj, ponekod pa manj opustošila.

Smrt znanega obrtnika. V Gorici je umrl v visoki starosti 83 let g. Peter Potočnik, ki je imel pred svetovno vojno v lastni hiši v začetku Raštelja veliko in znano čevljarstvo delavnico. Po vojni se ni več ukvarjal s svojo obrtjo in je prepuštil čevljarjenje mlajšim močim, ki so ustvarile v tej še vedno živahni in podjetni ulici vrsto lepih delavnic in trgovin. Pokojnik je bil zaveden naš mož, po rodu iz St. Vida na Vipavskem. Naj počiva v miru!

Dež. Po večdnevem napornem pripravljanju smo v ponedeljek, dne 28. julija jutraj dobili zaželeni in prepotrebni dež. Zadnji dnevi minulega tedna so bili za nas vse že prava pokora. Ko je žgalo sonce, je toplomer dosegel višino, kakor jo tudi v naši sončni deželi doživljamo le redko. Še huje je pa bilo, ko so se začele vlačiti po nebu lene megle in so se tu pa tam začeli kopičiti zatemnjeni oblaki. Prenehale so vse sape, ozračje je postalo zadušno in človek se je kopal v znoju, tudi če se ni gibal. Proti večeru in ponoči se je pobilskovalo, sarnost dneva pa ni skoraj nič popustila in noči so bile neprijetne, mnogi so jih prečuli brez sna. In zdelo se je, kakor da ti neznosni dnevi ne bodo končali. Ko se je v nedeljo zvečer nebo zopet močno zatemnilo in so bliskavice prepletale nebesje, nihče ni več veroval v dež. Pa ga tudi ni bilo vso noč, šele okrog osmih jutraj so se končno otvorile nebeske zatvorice in se je vsula osvežujoča ploha, ki se je ponavljala zlasti proti večeru in se še obeta. Vzduh se je prijetno ohladil in vsi smo se hvaležno oddahnil. Tudi za polja je bil ta dež pravi blagoslov in je prinesel vsem poljskim sadežem novega življenja.

Iz Trsta

Junaska smrt tržaškega letala. Pri vojaški akciji nad Egejskim morjem je zadela junaska smrt tržaškega rojaka, 24 letnega kapitana pilota Adolfa Reba. Bil je član znamenite »železne eskadre«, ki je pod poveljstvom Ettore Mutija ustvarjala legendarne junške podvige v Španiji. V sedanji vojni se je udeležil tudi slavnega poleta in napada na petrolejske vrelce v Perzijskem zalivu, v katerem so italijanska letala preletela 4500 km dolgo progo brez spuščanja. Smrt letalskega junaka je povzročila v vsej Italiji veliko žalost. Sama Princeza Piemontska je Rebevi materi brzojavno izrazila sožalje nad težko izgubo. Tržaški prefekt Ekselencia Tamburini je izrazil gospej Rebec osebno svoje sožalje. Prav tako je brzojavno kondoliral Federale v Zadru, v mestu, kjer je Rebec obiskoval letalsko šolo. Pokojni junak zapuša v Trstu poleg žalostne matere tudi mlado zaročenko, s katero se je nameraval v kratkem poročiti.

Iz zdravniške službe. Za ravnatelja zdravstva na področju tržaškega obrambnega teritorija je bil imenovan ranitelni polkovnik dr. Aleksander Abate, dosedaj ravnatelj vojaške bolnišnice v Trstu. Veliko delo Vincencijeve konference. Na god sv. Vincencija Pavlanskega so tržaške Vincencije konference podale obračun svojega plemenitega dela. To delo je res veliko in pomembno ter se najbolj nazorno izraža s številkami: tržaške konference so imele 80.945.20 lir dohodkov, izvirajočih iz tedenskih zbirk, ki so jih vršili člani, ter 78.488.50 lir dohodkov in darov v denarju ali blagu, ki so jih darovali plemeniti dobrotniki. Ves ta denar pa je bil razdeljen med mestne siromake, s čimer so konference veliko pripomogle k zboljanju socialnega položaja v Trstu. Njihovo delo je podpiralo oblastvo z veliko uvidnostjo in dobrohotno voljo.

Nesreče in nezdge. V Komnu je se ponesrečil 48 letni posestnik Rudolf Merkuca. Padel je s kolese in zadobil hude poškodbe. — V pekarni Via Donadoni 38 je zadela nesreča 18 letnega pomočnika Gastona Rovati. Stroj za mešanje moke mu je zmečkal roko. — 40 letni zidar Julij Ferluga je padel z odra v Via Giuliani ter zadobil nevarne kontuzije. — V tramvajski delavnici se je ponesrečil 60 letni mehanik Ivan Pelicon. — V S. Maria Maddalena 697 stanujoči 7 letni Anton Ricciardi je padel z zidu ter si razbil obraz in nosno kost. — V Rojano je padel 70 letni Ivan Rebec ter si zlomil levo nogo. — V svojem stanovanju v Via delle Muse 5 se je ponesrečila pri padcu 60 letna Antonija Kopov. — Na Proseku se je ponesrečil 30 letni Ivan Guštin pri vožnji s kolesom. — Na Proseku je povzelo tovarno avto 18 letnega Maska Svaro in 40 letno Antonijo Stare.

— V Via Palestina 10 je padel po stopnicah in se poškodoval natakar Stefan Barbarič. — Na stopnicah se je ponesrečila tudi 13 letna Kristina Dekleva iz Vico dei Roveri 40.

Iz Spodnje Štajerske

Pred voditeljskim zborom Štaj. dom. zveze je v nedeljo govoril v Mariboru glavni poveljnik in vodja vrhovnega šolskega urada nemške nacional-socialistične delavske stranke Friedrich Schmidt. V svojih izjavah je predvsem poudarjal ogromne uspravane sile, ki jih je v nemškem narodu poklical v življenje voditelj Hitler ter z njimi dosegel popolno enotnost, s čimer je povečal samo njihovo udarno moč. Po Schmidlovi izjavi bo od izida sedanjih borb na vzhodu odvisna usoda človeštva za nadaljnjih tisoč let.

Smrtna nesreča. V kamnolomu blizu Drenovca se je smrtno ponesrečil ostanj delavec Jakob Savce iz Drenovca.

Dvoboj dr. Euwe—Bogoljubov

Ola mojstra sta v Karlovih Varah odigrala že četrto partijo šahovskega turnirja, ki je vzbudil povsod veliko zanimanje. Z belimi je začel dr. Euwe, ki se je odločil za špansko partijo. V 14. potezi sta mojstra izmenjala dami, nakar je začela igra prehajati v zamotano končnico, pri kateri je pokazal Bogoljubov zelo veliko iniciativno ter grozil, da bo prišel na damskem krilu v prednost. Dr. Euwe je moral poskušati, kako bi uveljavil kmeta, ki ga je imel več, na kraljevem krilu. V 27. potezi je dr. Euwe presenetil s poučno žrtvijo kmeta, ki je hudo oslabila postojanke črnega kralja. Med napadom na črnega kralja pa se je stanje na belem damskem krilu ves čas slabšalo in postajalo že nevezdržno. Tedaj je dr. Euwe v 36. potezi lepo žrtvoval konja, kar mu je zagotovilo najmanj remis. Bogoljubov pa se ni nikakor ni mogel sprijazniti z mislijo, da bi delil točko, hotel je izsiliti odločitev in se je zapredal v mrežo, ki mu je grozila z matom tako, da je 39. potezi predal partijo. Po 4. igri je stanje sledeče: dr. Euwe 2 in pol, Bogoljubov 1 in pol.

Ko je bil Blücher še mlad častnik, je dobil v bitki kroglo v nogo. Na obvezovališču so mu zdravniki začeli takoj z noži brskati po rani. Raničencu se je zdela stvar že preneumna in je jezo vprašal zdravnike: »Kaj pa prav za prav delate?«

»Kroglo iščemo.«

»Kaj, kroglo? Zakaj me pa niste takoj v začetku vprašali? Kroglo imam že v torbi.«

Misek POŠTNI PILOT

Torej je bila bajka o pajku vendarle resnica!

Slednjič je letalo ostalo povsem v ujetništvu te velike pajčevine. Neznanski pajek se je spustil prav do Miškeve glave in je, kot bi trenil, izginil v oblaku.

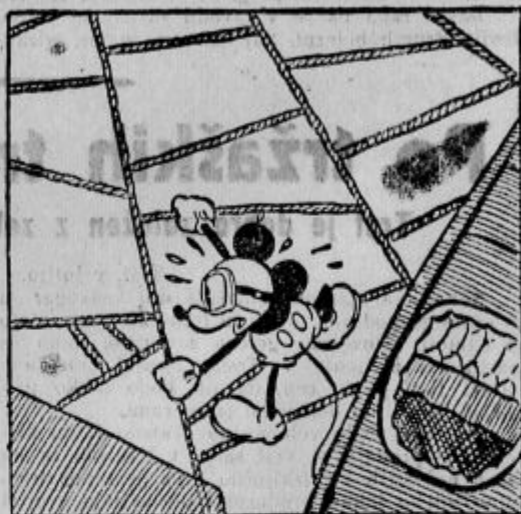
»Mrtev že še nisem«, je pomislil Misek. »Toda, kam le je odšel pajek?«

Ta strahotna pošast je izginila. Toda ne nadomda je Misek začutil, kako ga nekaj vleče nazgor.

»O, ubogi revež sem, zdaj me pa vleče kar noter v ta grozni oblak!«

Vse krog njega se je temnilo, a Misek je lezel bolj in bolj v črno oblako.

»V hudi stiski sem, je pomislil. A da bi se kako resil, bo najboljšje, da si pomagam z rokami.«

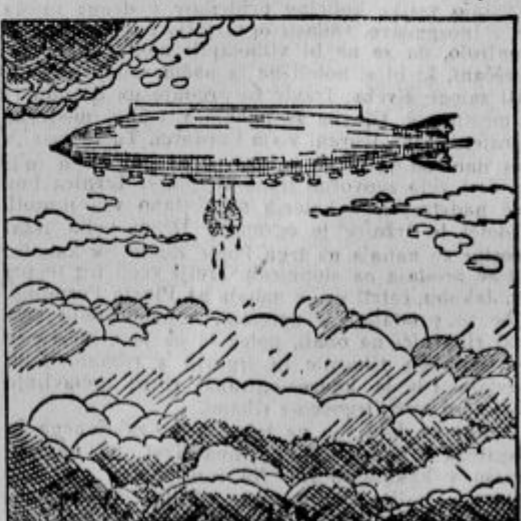
Pograbil je za omrežje pajčevine, da bi videl, kaj bo.

»Zlomka vendar,« je zavpil. »To vendar ni navadna pajčevina! Saj je kar jeklena mreža!«

Oblak se je razbini.

»Zdej bom vsaj videl, kam da grem!«

Kmalu zatem se je krog njega vse razjasnilo. Pogledal je navzgor in je videl zrakoplov.

Ta velika mreža je visela na neznanskem zrakoplovu, h kateremu so zdaj vlekli Miska. »Nemara bi mogel s padalom skočiti nizdol? A kaj bo s postjo? Te ne smem pustiti vnevar. Moram jo komu oddati.«

Spet se je ozrl kvišku. Mžero so skozi veliko odprtino vlekli v zrakoplov.

»Prav,« je rekel Misek. »Se bom vsaj v boju poslovil od tega sveta!«

KULTURNI OBZORNIK

Iz razgovora s kiparjem-medaljerjem St. Dremeljem

Na Večni poti že v hosti stoji Dremeljev atelje, prislonev v strm breg nad Glinsčico. Arhitekt te svojevrstne hiše, ki je še nekam najbolj podobna zvezdarni, je bil kipar sam, pa tudi zidar, tesar, mizar in vse obenem. Ze dalj časa bi se z njim rad kaj pomenil in zadnjič sem si za to dejanje le nabral poguma.

Mladega mojstra dobim gloriokega, naslonjenega na motiko ali kali, premišljujočega menda, kako bi »spravil čim več iz zemlje«, kakor je že geslo današnjega časa. Pred njim je ležala mala zaplata zemlje, na kateri so že rastle sadovi njegovega »privatnega« truda, po vsem videzu paradizni. Pozdraviva se, toda po njegovem dvomnem nasmechu nisem bil vstanu uganiti dali sem kdo ve kako dobrodošel. Pogumno sem v duhu izločil negativno možnost in kar naravnost pričel z razgovorom.

Moj obiskaneec je visoke rasti z visokimi koščeni rameni, pravi tip Notranjca. Obraz je podolgovat, s precej poudarjenimi lici, svetlimi lasmi, ter ima tako v sebi nekaj slovanskega, rekel bi ruskega. Govori mirno, preudarno kakor težaki. Le redko dvigne roki za gesto in tedaj vidim, da so lepo oblikovane, toda močne kakor delavce, na vask način pa ekscentrično kiparske. Gotovo je, da bi bil vsak, ki bi pod zvrstjo »umetnik« iskal tu vitkega mladčenca z dolgimi kodri, bledega obraza, sanjavih oči, črne samoveznice, ekstatičnih gest in plohe besed, močno razočaran, ter da bi našega kiparja lahko mirne duše zamenjal za navadnega delavca.

Nesramno mu to tudi omenim in Dremelj se veselo namazuje. »Saj tudi sem,« mi pravi, »prav za prav, da bom čisto točen, bil sem. Pravi ročni delavec, tam nekje za Dobrovo na žagi. Z ruskimi emigranti sem delal skupaj in še danes se dobro spominjam, kako smo po delu ležali na deskah in se pogovarjali. Kako nedolžno so bile tedaj še moje sanje, da bom nekoč umetnik.«

Pripoveduje mi svoje »vzore in boje«. Silno so zanimivi in ob njih začutiš, kako stoji pred teboj človek povsem drugega kova, kakor je tropa drugih iz ljubljanskih kavarn in podobnega. Tu začutiš duh trmastih, neupogljivih notranjskih ljudi, ki ob picli zemlji nikoli ne odnehajo, marveč se borijo z njo dokler s starostjo ne omaga, a vero v nadaljnje delo zapustijo svojim potomcem. Spoznaš vzpon kmečkega človeka do obrtnika in nato tesno življenje množične delavnice, ko je kruha odmerjenega otroku le toliko, dokler se sam ne izpelje iz gnezda. Dremelj je bil pekovski vajenec in pripoveduje, da ga je mojster marsikaterikrat za ušesa, ker je modeliral s testom. »Ali si že takrat mislil na umetnost,« me zanima. »Ne vem, najbrže. Da moram postati nekaj podobnega mi je postalo kolikor toliko jasno, ko sem silil hudemu mojstru, ter se po dolgem tavanju odločil po hudi debati z očetom za podobarja Buha.«

»Tu se je pričelo moje pravo življenje. Zelo mnogo sem se pri tem mojstru naučil in še danes sem mu hvaležen. Nekaj svojega je posebno lepega je podbarska delavnica. Duh tradicije, starih zlatih oltarjev, znamenj in receptov, ki se podedujejo iz roda v rod, počiva nad njo. Sprva sem pral kipe, ki so bili izročeni v popravilo, kasneje sem risal kake dekorativne vzorce, no, še kasneje pa sem začel s samostojnimi poizkusi. Nikoli ne bom pozabil, kako sem bil ponosen, da me je nekoč mojster pohvalil, ko sem na svojo pest popravil ovco za cerkvene jaslce. Bila je, to pohvala, ki me je morda razveselila bolj, kakor kasneje na akademiji, kakor priznanje prof. Kerdiča. Najlepsi so bili dnevi, ki smo jih preživeli na popravilnih oltarjih ali kapelic na deželi. Tu vidiš patriarhalno pogodbo med ključarji in mojstrom nekako praznovno ljudsko spoštovanje do podobarjev ter imenitno kuhinjo naših kmečkih gospodinj, za posebne prilike.«

Dremelj se je počasi razvnel in razživel. Zdi se mi, da je celo za hip pomislil na dobro podobarsko malico: kos ocvirkove potice in kozarec domače slivovke... Nato potegne z roko po čelu, kakor da briše spomine.

»No, še kasneje sem šel na Srednjo tehnično, potem pa na Akademijo v Zagreb. Za ta zadnja usodna dejanja v svojem življenju moram biti čez vse hvaležen svoji ženi, ki me je v mnogih stvareh podpirala in kar je tudi silno važno, razumela.«

In kakor pravi pregovor »lupus in fabula«, se pojavi na vratih prijazna gospa. »Zakaj pa ne povabiš gosta v hišo,« pravi, »govorita že četrte ure pa sta menda tudi že utrujena.« Po krajšem odlašanju (prisegel bi bil, da se je na Dremeljevem obrazu zopet pojavil nezaupljiv nasmehek) me odpelje v atelje. Vidim, da hodi nekoliko upognjeno. Atelje me spominja na Atrejevo zakladnico. Luč je zelo lepa. Po stenah visijo večje plakete, v stekleni vitrini pa manjša dela, povečini iz slonove kosti. Skupaj z gospo si ogledujemo zanimivo zbirko in vidim, kako je gospa s trdno vero povezana z mojim delom.

Tu je najlepša prilika, da se pogovoriva o umetnosti in o njegovem delu, vendar kmalu opazim, kako je umetnik skop v izjavah. Je zanimivo, da je kljub akademiji in drugim šolam ostalo na Dremelju nekaj prvobitnega, podobarskega. Ustvariteljski duh je izredno buden in kakor običajno se za teoretične zadeve taki ljudje ne brigajo in jih rajši prepustijo za to poklicanim. Nekaj podobnega mi Dremelj tudi pove, ko ga privijam naprej.

Med različnimi predmeti, ki spadajo deloma v kiparski atelje, deloma v mehanično delavnico, zapazim nekaj knjig. Ena je menda o antičnem denarju, druga pa o renesančnih medaljah. Poizkusim s to. Sklonjena nad reprodukcijami teh čudovitih stvari Dremelj nenadoma oživi.

»To so bili mojstri,« reče. »Tu se je prav za prav to, kar danes smatramo za medaljo, rodilo. V Padovi, v mestu učenjakov, se koncem 14. stoletja kujeva prvi medalji. Ni slučaj, da po naročilu tirana. Poslej je ves razvoj en sam uspeh in lepota. Glej Vittora Pisana! Njegovo Cecilijo Gonzago. Čudovito delo, polno nedoseženega mojstrstva!«

Dremeljev prst je vžvičen in drsi naglo po podobi, objema konturo, zdi se, da čuti obliko plastike, kakor da bi sooblikoval. Redka gesta z desnico, ki naj pomeni toliko kot veliko priznanje. Nato: »Kar jaz vidim v teh stvareh, ki so enkratne, kakor vse kar je genialnega na svetu, je neko silno ozadje, ki počiva za temi podobami. Ničče danes ni vstanu napraviti kaj enakega, ker nima po mojem tako silnega prepričanja, ker ga ne podpira čas in mora sam, med sto in sto strujami in skoraj z zlomljeno vero boriti se za svojo individualno stvaritev. Poglej renesančen kip, ali sliko ali fresko in to malo medaljo, pa dobiš o vseh teh delih isto prepričanje. Silna dela, iztrgana, izmodelirana iz celotne slike svoje dobe. Poglej Pisanovega Malatesto!«

(Pred nama leži reprodukcija medalje tega prototipa italijanskega renesančnega tirana, kakor

ga je bil literarno ustvaril Machiavellijev genij. Drzen, orlovski profil, cesarska brada.)

»Nedvomno je podoben modelu, odkritosrčen do skrajnosti in vendar ne kopija po naturi, je nekaj več...«

Zopet dopolni stavek in misel velika Dremeljeva roka, ki hiti preko obrisov podobe.

»Ne misli, da ko občudujem ta dela, ki sem jih imel k sreči priložiti videti v originalu v Italiji, da kopiram pri svojem delu njihovo obliko. Vsak, kdor to dela je nespamet. Ni mogče pri tem doseči drugega, kakor brezdušno kopijo. Jaz ne morem več tako misliti, kakor je mislil Pisano in zato tudi ne morem tako ustvarjati. Vendar pa gledam pri svojem iskanju na ta dela, kot na mejnike, do kod smem in do kod moram, da bom vsaj nekoliko zadovoljen s samim seboj. Vse to (zopet gesta), človeka nikoli ne zadovolji... Vendar me plakete vedno znova privlačijo, dasi ne nameravam obstatiti samo pri tem in mislim tudi na veliko plastiko. Zdi se mi, da ta mala oblika naravnost izživa človeka, da koncentrira vse svoje znanje. Nikjer toliko ne trpi delo na celoti, kakor tu, če jo le malo zavojiš. Nespretna linija, malce nedogrnjena kompozicija, pa ni o dobri plaketi sledu. Pri plastiki, ki gre v cente in metre se kako lahko vtihotapiš »mrtno mesto«, da drugi tega ne opazi, pri plaketi, medalji pa je to nemogoče. Da o svojskem značaju reliefa sploh ne govorim. Zato se mi ne zdi prav, da gledajo naši ljudje na to delo skoraj malo zviška in da se zanje umetnost prične šele tam, kjer gre na valte in kvintale. Sicer pa se bodo morali šele privaditi, ker je to polje pri nas še precej nezorano. Kakor pa sem že zgoraj rekel, z uspehi svojega dela tudi sam nisem in še ne bom kmalu zadovoljen.«

Umetnik utihne, kakor da mu je nerodno, da je bil tako zgorev. Nato doda čez nekaj časa: »Sicer pa, saj sem komaj začel!«

In ta začetek obsega, kolikor sem mogel na hitro posoditi, dobrih šestdeset del. Pomislím ob lepi zbirki na razstavo. Zopet sem nevljuden: »Ali misliš v kratkem razstavljati?« »Mislim.« »Sam?«

Pomaga mi sicer: »Razstavil bo z Gasparijem in Smerdujem in gospa v kratkem. Toliko ima sedaj dela. No, sedaj pa pojdim o se v prtilice.«

In tu sejenja oficalni del razgovora s kiparjem Dremeljem, namenjen naši umetnosti ljubeci javnosti.

Dr. Stane Mikš.

Slavko Osterc: Šest mladinskih skladb za klavir (Six petits morceaux pour piano). Po kojini skladatelj je bil v zadnjih dneh svojega življenja silno produktiven, kakor bi živo stulil, da mora storiti vse, kar se še da. Med večjimi deli, ki jih je dokončeval in pripravljaval za krstine izvedbe, je izšlo med tem časom nekaj krajših del; med njimi zbirka šestih klavirskih skladb, ki jih je posvetil svoji hčerki Lidiji. Izdal in založil jih je Mladinski pevski zbor »Vilhar« na Raketu. Je to šest malih skladb za male pianiste. Kakor v vokalni mladinski glasbi, kjer je Osterc napisal nešteto večjih in manjših zborov, tako je skušal tudi v klavirsko literaturo za male vnesti duha nove muzike, ki ji je ves čas svojega delovanja pri nas utiral pot, pri tem pa je samega sebe čim dalje bolj izpopolnjeval. Omenjene skladbe predstavljajo kvaliteta dela. Jasna v melodični črti, bogata v hromatiki. Polna so neke otroške intimnosti in ljubeznivosti, humorja in razigranosti ter svetlosti, ki je za Ostercia kaj značilna tudi v drugih, zlasti mladinskih delih. Skladbe so umetnine, ki jih otroška duša ne bo mogla, vsaj nekaterih, dojeti, vsekakor so zanimive za starejšega, kakor so tudi važne za vpogled v avtorjevo duhovno, stvarjalno žarišče; silno veliko je hotel Osterc na najpreprostejši način izraziti: živa mladost je šla mimo njega. To je skušal ujeti v strune, a v zadnjem, koralno zamišljenem Largu se je utrnula trpka misel spoznanja: zapel je mladost pesem v koralnem spevu. Te skladbe zahtevajo oblikovalca najzrelejših občutij, sicer ni mogče iz teh del iztisniti tistega bogastva, ki je v iskreni pripravljenosti in celo naivnosti, niti vrednot, ki se skrivajo v svoji estetski, muzikalno dani podobi. Osterčeve mladinske skladbe so torej dela, ki bodo zanimala starejše, ki kakor avtor stikajo za lepoto mladosti, dani veselja, brezskrbnosti in toplega, prostega diha. Dasi zbirka ne predstavlja tehnično težkih zahtev, vendarle zahteva dozorelejšega oblikovalca, ki bo znal dovolj plastično podati v finih odtenkih vso lepoto. Kajti zlasti moderna dela je treba neprestano študirati in pripravljati. Šele v tem postane marsikaj bolj jasno ali bolje, oblikovalec vedno znova kaj zastlži, česar ni mogče zapisati ali razlagati.

Bolgarski kipar Ivan Lazarov. Veliki bolgarski likovni umetnik, kipar Ivan Lazarov, je bil izvoljen za člana bolgarske Akademije znanosti in umetnosti v Sofiji.

Naročajte »Slov. koledar«

Zastopniki! Pridobite čim več naročnikov za »Slovenčev koledar«!

Lov za podmornicami

Brez dvoma so podmornice največji in najnevarnejši sovražniki v moderni pomorski vojni. Ker so navadno pod vodo, jih je težko opaziti in so zato tudi nevarnejše s svojim silnim orožjem.

Za borbo s podmornicami in za njihovo uničevanje ali pa vsaj preprečitev, uporabljajo posebno ladje, na drugi strani pa tudi vodna letala. Ladje za obrambo varnosti morja in za preganjanje podmornic so navadno rušilci in manjše, nalašče za to službo zgrajene edince, ki stalno, dan in noč, križarijo po morju, v katerega skušajo priti podmornice, ter na ta način odvzemajo sovražnim podmornicam vsako praktično možnost za udeleževanje. Kakor hitro patrolne ladje zasledijo sovražno podmornico, nastane divj lov. Podmornica beži, ker se v polni meri zaveda resnosti položaja, ker gre »za biti ali ne biti«. Če podmornico zasledujejo tudi rušilci, gledajo, da jo poškodujejo še preden se more potopiti. Če pa medtem podmornica že zgine pod morsko površino, pridejo na pomoč vodne bombe, ki so podmornicam silno nevarne. Vodna bomba je veliko razstrelivo telo, ki eksplodira v poljubni morski globini. Če pride do eksplozije v bližini podmornice, jo pritisk eksplozije in železni drobič ali popolnoma razbijejo, ali pa tako močno poškodujejo, da se ne

»Vojna slika iz Sovjetske Rusije«

Pod tem naslovom objavlja nemško časopisje obširna poročila nemških vojaških dopisnikov z vzhodnega bojišča. V njih dopisniki poudarjajo, da je moderna materialna vojna med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo prve vrhunce. Sovjeti namreč neprimerno bolj opirajo svojo obrambo na tehnični material, kakor so pa to delali prej Francozi ali pa Angležji. Toda sam material le ne more odločilno vplivati na zmago ali poraz. Dosedanji potek bojev na nemško-ruskem bojišču je zopet doprinesel klasičen dokaz, da tudi v moderni vojni končno zopet pride vse na posameznega vojaka, na njegovo moralno, pogum, vzdržljivost in hladnokrvnost. Seveda so potem še zelo važne tudi razne »malenkosti«, ki so v zvezi s poročevalsko službo, pošiljanjem svežih čet, orožja, streliva, živil, pišče in podobno. Zato je sedanja vojna mnogo bolj, kakor pa prej v Franciji, postala manifestacija vojaške akcije in sposobnosti posameznika. Nadaljnje poročilo pa se v glavnem glasi:

»Marsikdo pomisli, kako čudno je to, da nemške čete korakajo tu zgoraj pri Petsamu v silju polnočnega sonca, da bi branile domovino, ki leži 2500 km južno. Korakanje je usmerjeno na vzhod proti polotoku Kola. In tudi tu zgoraj, kjer moramo gaziti do kolen po snegu, kjer vidimo samo brezmejne, strahotno samotne in brezpočne visoke površine, pridemo do tega, da moramo poditi Ruše. Tako stopamo in korakamo mimo nizkega grmičevja in močvirnatih dolin in kadunji ter kotanji in dolge pohode spremlja samo sivo in mrzlo nebo, iz katerega curlja dež ure in ure in dan za dnem. Samo nekajkrat raztrga in razpodi mrzel veter sive oblake, nakar prisije za minute toplo sonce. Če pa ta toplota in svetloba traja samo malo dalje časa, potem so tu takoj milijoni in milijoni muh in ostalega mrčesa. Nagravne stvari, proti katerim se skoraj ne moreš braniti. Z domačini pridemo redko skupaj. Bili smo v Petsamu, potem tudi v drugih mestih ob obali. Povsod je pa veljalo samo to: Naprej. Na zemljevidu je zaznamovanih toliko krajev. Ko smo pa prišli tja, smo našli samo nekaj hiš, dostikrat pa tudi samo kočice. Ljudje so krasni. V svoji revščini še vedno kaj najdejo, da dajo vojaku. Če nimajo drugega, mu postrežejo s kozarcem mleka. In tako čudni so ti ljudje! Človek misli pozneje še dolgo nanje in se jih rad spominja. So pa tudi še druge spremembe, ki so pa redkejšje. N. pr. vojaški časopis »Lapland-kurier«, ki ga stavijo in tiskajo z roko in izide dvakrat na teden. In če smo kje v miru in na varnem, doživimo tudi vojaško poroko. V silju polnočnega sonca stojimo z razigranim srcem ob kilometrskem kamnu. Šel kompanije nadomešča predpisane uradnike in kar je še bolj važno, večinoma najde primerne besede za samotnega ženina, ki je zelo ponosen, vesel, dostikrat tudi v majhni zadregi, toda zopet na svojo način samozavesten, če postavi krepko piko na grobe šale svojih tovarišev, najrajši piko iz piva, lahko je pa tudi žganje. V hudi sili je mogče tudi dobiti čaj s konjakom iz vojaške kuhinje. In tako korakamo dalje. To so veliki pohodi in po tem težkem ozemlju. Večkrat smo tako prehodili 70—80 km. Človek je pasje utrujen. Postavi si šotor, zmoeče vase močno hrano in zleze v spalne vreče ter zaspi. In spi, čeprav se dostikrat stene šotora kar premikajo zaradi silnega smrčanja tovarišev. Človek se v tem primeru samo obrne na drugo stran in se znova pogreze v globok sen. In tako spi do jutra. Kaj, do jutra, do prve jutranje zarje ob treh ali štirih. Pa kaj hočemo, to je ravno vojna. In potem končno opozorilo: »Rus je tu.« Dobro. Bo vsaj nekaj drugega, kakor pa samo korakanje.

Da, da, korakanja smo se učili. Pri Berlinu na prostorni tegelerski livadi in povsod drugod, kjer vadijo in poučujejo vojake. Vse je bilo tako, kakor da bi bila vojna. Ni bilo nobenih dežnikov, čeprav je dneve in dneve lil dež, in nobenih sončnikov, četudi je sonce neumljeno pripekalo. Korakali smo v silnem tempu in je bilo tako, kakor sedaj v Rusiji: Korakanje, borba in zopet korakanje. Čez drn in strn, naprej in na stran. Pa kaj

Iz Hrvatske

V »Narodnih novinah« je objavljena zakonska odredba o dolžnosti prijave skritega denarja. Po tej odredbi morajo prijavit skriti denar vse tiste osebe, ki so ga prejele po 10. aprilu od koga drugega z namenom, da bi na kakršen koli način prikriale pravega lastnika dotičnega denarja. Rok za prijavo je določen do 2. avgusta.

Posebna zakonska odredba dovoljuje polaganje sodniškega izpita vsem tistim sodnim pripravnikom, ki ga prej zaradi svojega hrvatskega prepričanja niso mogli polagati in če so bili v tej službi vsaj leto dni.

»Narodne novine« objavljajo zakonsko odredbo o razveljavitvi vseh stanovanjskih odpovedi in odpovedi poslovnih prostorov.

Zagrebski župan napoveduje revizijo zagrebskih občanov. Po njegovi izjavi je po prejšnjih zakonskih predpisih dobilo v Zagrebu okoli 30.000 ljudi avtomatično občinsko pravico. Avtomatično dobivanje domovinske pravice je sedaj ustavljeno.

Za zidanje športnih igrišč in stadionov je imenovano posebno poverništvo.

S posebno poglavnikovo odredbo bodo na Hrvatskem prejemali častne pokojnine naslednji: Ivan Miličević, vladni svetnik v p. in književnik v Sarajevu mesečno 4000 din, Zariša Resulović, vdova po pok. Resuloviću iz Trebinja, mesečno

je bilo vse to v primeri s cestami v Rusiji! Sedaj je vročina 30—40°. V dolgih vrstah stopamo ob cestnih robovih, po sredini ceste nas prehitevajo motorizirane čete, ali jo pa udarimo kar čez polja. Kjer koli pač hodimo, povsod sami rumenorjavi oblaki peska in prahu, ki gre v lase, se zajeda in lepi na uniformo in srajo in maže od potu mokro telo od pet do glave. In korakamo po grudasti cesti, ki je vsa razrita od številnih globokih brazd, ki so jih napravila v mehka tla kolesa, ali pa je pot razkopana od eksplozij granat, ali pa brodimo čez reke in se prerivamo skozi grmičevje ali se pa obehamo na železne dele razstreljenih mostov in se na ta način poganjamo čez reke. To je precej drugače, kakor je pa bilo na tegelerski livadi. V žitnem polju pa preže skriti Rusi. Poči strel in nemški vojak se zgrudi mrtve na tla, ali pa frče in bijejo strelji iz dreves v gozdu, iz grmičevja, dvo-rišč, okenskih odprtin, kleti, podstrešja. In je vseeno, če korakaš v prvih vrstah fronte ali pa zanj.

To je res čudna in nenavadna vojna ter divja tudi 100 km zadaj za fronto, kjer tiče oklepni klini v hrstu sovražnika. Če smo iztrebili in očistili kako vas ali mesto ali pa njegove razvaline, si ogledamo malo strele: vojake, civiliste, ki so večinoma tudi vojaki ter so samo odvrgli vojaško obleko, in med njimi ženo, fanatično komunistinjo, ki kar šviga s pogledi, polnimi sovraštva. Flintenweib, kakor jo imenujejo Nemci. Dalje. Človek je vojak. To pa, kar vidi in opazi človek na obeh straneh ceste, je strašnejše kot vse, kar smo videli v Franciji, Belgiji, na Norveškem, v Jugoslaviji in Grčiji. Poteptana žitna polja, skoraj vse hiše, vasi, mesta in mesta razstreljena, požgana, prevrnjeni vozovi, tanki, topovi, razbita letala, v zrak pognani mostovi, mlinci, razpadajoča trupla, med vsem tem pa krava, ki stika za travo, in kruleča svinja, ki bo kmalu dobra pečenka za četo. Naokoli pa zbežano letajo kokoši. In nasproti prihajajo dolge vrste ujetnikov. Kakšni obrazi! Mrki pogledi, pomešani s strahom in sovraštvom, azijske oči, ki zro v brezkončnost, vlažne, jasne oči ruskih hribskih in gosposkih stanov. Je tu še sploh rasa, ki bi ne bila zastopana, mešanica, na katere še ne bi bilo naleteli? Brezkončna Rusija ima ja toliko ljudi.

Da bi bilo vsaj malo več vode v tej deželi! Dneve in noči hodimo in nismo opazili nobene vode. Vodnjaki so prazni in je na dnu samo še rjav smrad. Človek bi si rad samo z nekaj kapljicami zmoečil razgorelo čelo, roke pa polisnil v hladno vodo, da bi se ohladila vroča kri. Človek bi tudi rad pil in se pošteno umil, ker se srajca tesno priljema telesa. Vse je mokro in vlažno. Mešanica potu in prahu. Pred dnevi smo ob poti naleteli ob ribnik. Lahko smo si oprali glave in obleko in jo razgrnili na sonce, same sebe smo pa drgnili s trdnimi krtačami, da smo bili rdeči kot raki in smo vsi zadovoljni govorili: Gospod Bog, daj nam takih ribnikov, ki so čudeži ob tem korakanju. Kako vse drugače je bilo v Franciji! Kaj smo imeli tam vse za pijačo! Vode v izobilju, vina prav tako in žganja, kolikor ga je kdo mogel piti! Vojaki mislijo sedaj na blagoslovljeno Francijo. Da, tu pridejo do reke, toda za kopanje ni časa. Dalje, se glasi povelje in samo dalje in zopet dalje. Dobro je to, da vojaške kuhinje kuhajo podnevi in ponoči in dobimo tudi čaj.

Vojaki ne nosijo več nobenih tornister. Posebni oddelki jih za namil prevažajo. Je pa še vedno dovolj za nošnje. Puško, strelivo, lahke strojinje, lopate, ročne granate, ki jih imamo zatakane ob pasu, torbice za zemljevide, zabeležke, protiplinске maske in razne lepe privatne stvarčke: nekaj sto cigaret, jajca, špeh itd., ki jih imamo v jedilnem orodju in povsod drugod.

Takšni so pohodi v Rusiji. Ne prepevamo, ker prah popolnoma osuši grlo. Iz istega razloga tudi malo govorimo. Korakamo samo dalje in opazujemo. Po urah in urah korakanja izgubi človek zavest in vojak postane stroj, ki gre sam od sebe dalje: leva, desna, leva. Dokler ne počti strel in se misel zopet ne zaostri.

2000 din in Marija Perčec iz Zagreba mesečno 2500 dinarjev.

V Glini in Kordunu so po izjavi šefa varnostne službe na Hrvatskem ujeli več četnikov, ki so nosili četniške uniforme.

Zagrebska občina je odvzela obrtno dovoljenje Antonu Toneju in mu zaprla poslovne prostore.

V nedeljo je bilo zopet več ustaških zborovanj. V Dogjem Miholju je govoril zunanji minister dr. Lorković, v Gornjem Kasinju prosvetni minister dr. Budak, pravosodni minister dr. Puk in minister za gozdarstvo in rudarstvo inž. Frković, v Kašini pa tajnik predsedništva vlade prof. Seitz.

Ničesar ne smejo prevzeti od Srbov. Ustaški stožernik in likvidator za bivšo vrbasko banovino dr. Gutlić je izdal proglas, po katerem prepoveduje vsem, da bi kaj odkupili od Srbov ali židov, ali od njih sprejeli kako darilo, ali pa prevzeli kaj v hranjenje. Vsak tak korak bodo smatrali za prestopek, ki bo strogo kaznovan.

Alpinistična šola v Zagrebu in Sarajevu. Poverjenik za celokupni šport in alpinizem na področju neodvisne države Hrvatske, Miško Zebić, je izdal odredbo, s katero sta bili osnovani alpinistični šoli v Zagrebu in Sarajevu. Šoli bosta organizirani na kar najbolj široki osnovi po že izdelanem načrtu, ki ga je predložil alpinistični osek Hrvatskega planinskega društva.

Nove odredbe za Srbe v Banja Luki. Stožernik dr. Gutlić je izdal odredbo, po kateri je vsem Srbom na področju mesta Banja Luka do nadaljnjega prepovedano gibanje izven mesta. V mestu samem je pa Srbom dovoljen izhod na ulice samo od petih zjutraj do devetih zvečer. Nadalje so bili vsi Srbi pozvani, da se morali javiti 7. in 8. julija v uradu za izselitev Srbov. Za prekrške odredbe je predvidena nova denarna kazen 5000 dinarjev ali pa mesec dni zapora.

Hrvatski ujetniki se vračajo v domovino. Hrvatski vojni ujetniki se zadnje čase v vedno večjem številu vračajo v domovino. Iz Italije se jih je že vrnilo okoli 500 iz Nemčije pa 700.

Ustanovljen je Hrvatski Rdeči križ. Poglavnik je podpisal zakonsko odredbo o ustanovitvi Hrvatskega Rdečega križa.

Pred izrednim sodiščem v Zagrebu je bila te dni razprava proti Srbu Božu Bosancu, ker je pri zadnjih občinskih volitvah leta 1936 v Podravski Slatini grozil Hrvatoma z obračunom ter jih je tudi fizično napadla. Pri tem je vzklikal, »Ovo je srbska kuća, a ne hrvatska«. Za te prestopek ga je izredno sodišče obsodilo na deset let temnice.

Sredi delavskega naselja v Dubravi bodo kaptucini postavili svoj samostan in zgradili cerkev sv. Mihaela. Zagrebski nadškof dr. Stepinac je dal v ta namen okoli pol milijona dinarjev.

Novoimenovana poglavnikova pobočnica. Zaradi smrti dosedanjih pobočnikov, ki sta oba padla v borbah z ostanki četnikov, Mije Babića in Stanka Podgorela, je imenovana poglavnik na nju mesti za svoja pobočnika Iljo Šulka iz Trebinja in Mijo Bizika iz Koprivnice.

Matija Malešič

83

V zelenem polju roža

Izvirna povest

Res? In Tine je izbruhnil v nebrzdani grohot. »Kaj ne poveš? Tvoja! Pa bi jo še marsikdo drugi tudi rad! Ali čigava bo, je vprašanje? Si jo vprašal če hoče biti tvoja?«

Metko je Tinetov grohot zadel bolj, ko da sta se spoprijela. Ko da ji je šele ta grohot vrnil jasno zavest. Zavrtelo se ji je v glavi, stemnilo se ji je pred očmi, pošibile so se ji noge. Padla bi, da se ni oprjela čepila na vozu, ki je molal iz Lokačevega kozolca. Se prej pa, ko se je zavrnila, je prešinilo njeno telo krč. Ni se več niti skušala obdržati na nogah, počenila je ob vozu in bruhanila v krčevit, neutolajljiv, obupen jok...

VII.

Po tistem velikonočnem ponedeljku se je France čisto spremenil. Kako sta dokončala pomenek s Tinetom, Metka nikdar ni izvedela, zato tudi ni mogla odkriti vzroka spremembe. Pa tudi začetka spremembe ni mogla Metka sama opaziti, zakaj takoj po veliki noči je obolela, da so bili domači v resnih skrbih in poštenem strahu za njo. Ko da jo je hotel Bog kaznovati, ker ni hotela peti na velikonočni ponedeljek pri deseti maši, jo je začelo najprej boleti v grlu. Vroč obkladki niso pomagali, bolezen se je razširila v glavo, v sklepe, po vsem telesu se je razpasla. Pa je bolezen izteknila na velikonočni ponedeljek ponoči, je bilo jasno, še sreča, da je obolela in ni bilo treba odgovarjati materi, očetu, sestri in pojasnjevati vprašanj, na katera bi ne odgovorila, da jo vržejo na natezalnico.

Pa saj je bila tista strašna noč Metki sami žudna in neumljiva. Čisto gotovo bi na nekatera vprašanja sama ne mogla odgovoriti, bili so v tisti strašni noči trenutki, ki bi jih ne mogla po-

jasniti. Kaj je bila resnica, kaj so bile sanje, grozne sanje? Toliko je le bila pri sebi, da se je odtrgala od Lokačevega kozolca, se splazila domov in zarila v seno, ko je opazila, kako v skrbeh jo domači povsod iščejo. Tako je storila že večkrat, kadar so jo doma — ali kdo drugi — razžejali. Zakaj pa je pobegnula na velikonočni ponedeljek v seno in se tako skrila, da je prvičkrat sploh niso našli in je do jutra prežebala? Doma ji ni nihče rekel ostre besede, nobenega vsiljivega ženina ta dan ni bilo pri njej. Kaj te je torej pičilo, Metka?

Ali Metka je bila že v torko zjutraj, ko se je privlekla iz sena, tako bolna in slaba, da ni bilo kdaj povpraševati in ji očitati. Bila je bleda, bleda, sama skoraj ni mogla stati na nogah, glas ji je bil ves hripav. Kar v posteljo je morala. Pa jo je tresla mrzlica, da ji ni bilo dovolj, če bi vse odeje z vseh postelj nametali na ujo, pozneje jo je kuhala vročina, da je stekala po mrzlih obkladkih. In sanje, grozne sanje iz preteklih noči so se ponavljale...

Kako in kdaj je Metka zvedela za njeno bolezen, tudi ni Metka nikdar zvedela. Zvedela pa je, da je izkušena stara sosedica glasno želela in svetovala, kako bi led potegnili bolečine iz grla in ohladili neznožno vročino v telesu. O veliki noči led! Po treh urah pa so mati ovili vrečo z ledom Metki okoli vratu. Pozneje ji je sestra povedala, da je France prinesel poln čeber ledu. Zapregel je bil očeta v konja in zdijal z njima v mesto, kjer imajo ledenico za pivo.

Ko je Metki že odleglo in bi lahko govorila, je že zmerom hlinila bolečine v grlu. Samo da ne bi bilo treba odgovarjati, kaj jo je tisto noč na lepem poglaval v seno in v tak prehlad. Tudi sestra, ki je bila natančna in bi rajši pri svojih sedemnajstih letih posivela, ko da bi privoščila Metki kako skrivnost tudi sestra se sčasoma umiri in pozabi na radovednost.

Ko že zdrava ni več rabila ledu, ga je zopet prinesel France. Sam ji ga je prinesel in ponudil. Tedaj je menda prvič v tej bolni planila rdečica

na Metkina lica. Rdečica zadrege in sramu! Le čemu jo France tako presunljivo in vprašujoče gleda?

Kaj ve France?

Toliko se Metka spominja: Ko se ji je tisto noč zvrtilo v glavi ob Lokačevem kozolcu, sta bila tam ob vrtni meji France in Tine tik na tem, da si skočila v lase. Kaj se je pozneje zgodilo? Metka zaman napenja možgane... Še to ve Metka: tiho, silno si je vse v jok in obup želela, da bi se Tine vrnil. Bolečina bi bila za polovico manjša, obup bi splahnel, če bi se vrnil Tine in rekel tisto besedo, ki je prej ni izrekel... Ali Tine ni bilo nazaj! Na Franceta ni tedaj Metka več mislila.

Kaj sluti France?

Metka na tisto strašno noč ne more napeljati pogovora. Še Bog, da France sam ne začne s vprašanji!

Naj France tudi kaj ve in ne samo domneva, hudobno ne misli, ostre besede ni iz njegovih ust, na očitanja sploh ne misli. Rogovilež in zadrekljivec je nekam mehak in dober, dober. Ko da je bil isti France pred veliko nočjo čisto drugi človek!

Metka na mehko in v dobroto ni mogla z ošabnostjo in jezo. Tudi če bi hotela, ne bi mogla: Tisti prodirljivi, vprašujoči pogled iz Francetovih oči ni izginil! In tisti pogled je neprestano Metko opominjal in ji očitil...

Kdo bi si mislil, da zna biti France tak! Šel je na semenj, prinesel je Metki odpustkov; šel je z očetovimi konji v mesto, prazen se ni nikdar vrnil, če drugega ne, prinesel ji je ko včasih Vekoslav cvetoč nagerlen. Metki je bilo nerodno, nerodno, da se Bog usmili. Francetovi darovi so ji bili očitki, ki so jo pekli. Če pa jih odkloni, je tu zamera, velika zamera. Ne samo zamera: Užaljenost in žalost, pa tisti prodirljivi, vprašujoči pogled vrta vse v mozeg: Ti, Metka, ali nisi ti v obupu zajokala ob Lokačevem kozolcu, ko se je Tine zagrohotal na mojo trditev, da sem tvoj ženin?

Francetova dobrota in mehkoča pa je bila

Metki tudi potrebna, o, kako zelo in kruto potrebna! Zakaj Metka je tako težko, težko čakala, da pride Tinetovo pismo. V bolni ni je včasih bilo, da bi planila pismožal naproti. Nestrpnost je bila toliko, da je zabolila na previdnost in je naravnost, ne samo z očmi vprašala pismo, če nima ničesar za njo. Pismožal je bilo sitno, ni malo dobrot užil od Metke! Brez vina in prigrizka ni šel nikdar od nje. Ali od Tine ni bilo in ni bilo glasu. Ko bi poslal vsaj kako razglednico! Ničesar, ničesar! Minili so pa tudi časi, ko so fantje iz šale in objestnosti pošiljali Metki pošto. Od nikoder glasu za Metko. Tako zapuščenost se je čutila, da bi se razjokala, kadar je na teden enkrat odhajal od njih pismožal, ki je prinesel tednik. Razdraženost, ker je Tine molčal, je pa bila toliko, da se je morala včasih oprjeti stene ali stola, da ni padla. Kar v glavi se ji je stemnilo. Zavest jo je hotela zapustiti, zamigljala in zaplesala ji je pred očmi okolica. Kaj naj to pomeni? Tega vendar še nikdar prej ne! Tine, Tine!

Morda pa ta omotica ni bila le od nestrpnega pričakovanja Tinetovega pisma in razočaranja, ko pisma ni bilo? Morda je ostalo v telesu nekaj tiste boleznosti od Velike noči? Gotovo je moralo ostati! Zakaj poleg pogostih napadov omotice je začutila v kosteh in sklepih včasih tako utrujenost in slatino, da bi zajokala. Tudi kaj takega še nikdar prej! Ko je po boleznosti Metka prvič pela na koro, ji je med povzdigovanjem nenadoma postalo tako slabo, da je z glavo skoro udarila ob tla. Spogledale so se pevke, odkod Metki naenkrat taka pobožnost? Križani Bog, kaj pa to? Odkod to? Mrzel pot je obli Metko, stisnila je pesti in zobe, z največjim naporom volje se je nekako prisilila, da ni padla v nezavest. Ko so po povzdigovanju pevke vstajale, se je dvignila z njimi. Ko da ji ni nič, se je delala, ali po njej je vse tako trepetalo, da ni mogla dočakati konca maše. Strah, da se je zopet loti omedlevica, je bil tako silen, da se je vsa tresla in si je morala brisati pot s čela in obraza.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Romantične pustolovščine, ljub. spletke in intrige

Beneške spletke

R. Villa, E. de Giorgi, E. Glori, C. Calamai

Ves film je opremljen s tekočimi slovenskimi napismi! Obenem predvajamo kratki film: OD SIRTE DO MARMARKE

Kino Union, telefon 22-21

Bliskovit reporter

Napeti doživljaji časnika na lovu za dnevnimi seznanjaji

RICHARD TALMAGUE — LUANA WALTERS

Kino Sloga, telefon 27-30

Dramatična ljubzenska zgodba v srcu mogočnih Dolomitov

Trpeča srca

Silvia Monto, Camilo Pilotto, Dria Paola

Kino Matica, telefon 22-41

Žene mislijo hitreje kakor moški

Vsako duševno udejstvovanje vzbuja v človeških možganih električne valove, ki jih je mogoče zmeriti po metodi prof. Bergerja-Jene. Pri tem opazujejo dve vrsti valov. Prvo imenujejo alfa-ritem, drugo pa beta-ritem. Prvi valovi določajo mišljenje. Da bi določila in ugotovila različnost možganskih valov v posameznih starostnih dobah, je neka švedska klinika napravila poizkuse pri dvesto različnih starih ljudeh ter je pri njih zmerila alfa valove. Ker je znano, da se pri dojenčkih začne razvijati sposobnost za mišljenje šele od tretjega meseca dalje, je omenjena klinika napravila poizkuse pri 177 dojenčkih, otrocih in mladenceh ter mladencih od 18. leta in pri 23 odraslih ljudeh. Med poizkusom so osebe položili v posteljo v sobi, ki je bila popolnoma zatemnjena in zavarovana pred električnim vplivom. Pri tem so pazili na to, da osebe, ki so jih preizkušali, niso zaspale. Spanec namreč pospešuje alfa valove. Pri odraslih med 19. in 30. starostno dobo so pri moških v eni sekundi ugotovili povprečno 10,2 alfa valov, pri ženskah pa 11. Iz tega sklepajo, da ženske hitreje mislijo kakor pa moški.

Terapija smeha

Rimski zdravnik dr. Cassagnoli je iznašel tkzv. »terapijo smeha«, za katero trdi, da je z njo dosegel že velike uspehe. Pri pregledu bolnikov v bolnišnici, se ustavi pri vsakem bolniku ter mu ob postelji pove najmanj pol dučata dobrih šal. Dr. Cassagnoli zatrjuje, da smeh pojačava odporno moč duha in telesa in se tudi rane mnogo hitreje celijo.

ČETRTI GOST

Roman.

»Dennis, pusti jo!« je zabundral sir Stanley. »Saj ima le ena in dvajset let, ali ne? Mene pogled! Tudi jaz imam dve hčerki. Zanju sem jaz najbolj smešna oseba, kar jih je sploh na svetu. Še ne veš ne, kako taki družinski odnosi poživljajo družinsko življenje!«

»A rad bi le...« je hotel Blystone pojasnjevati, vendar se je premislil in je z nekam vedrim obrazom dejal Sandersu:

»Pa bi ga le silce, kaj?«

Toda Merrywall je bil neizprosno:

»Zdaj pa že ne boš pil žganja, ampak me boš poslušal, kar ti bom govoril! Videti je, ko da tebi se zdaj ni povsem jasno, da je tu zadeva umora. Zaradi tega pridejo ljudje na vsilice, ako tega doselej še nisi vedel. Da, dragi moji prijatelji, to pot si padel v štrno resničnega zločina. Dva človeka sta ubita, Ali si ju ti ubil?«

»Moj Bog, seveda ju nisem!«

»Hm... Ali imaš kaj atropina doma?«

»Seveda ga imam, vendar morem dati račun o slehernem miligramu.«

»Kaj si počel sinoči med 11. in 12. uro?«

»Sprehajal sem se.«

»Kod?«

»Proti Scotland Yardu.«

»Zakaj?«

»Ker sem vedel, da je ondi gospa Sinclairova.«

»Kakšno je bilo deklško ime tvoje žene?« Njeno deklško ime? Barbara Rybbs.

»Barbara! Saj si ji ti zmeraj rekal Judita!«

»Za, a tako ji ni ime. «Judita» sem ji rekel iz posebnega vzroka,« je Blystone začel razlagati

Vsakih 60 sekund...

Medtem ko se boste mudili pri teh vrsticah, se bo v svetu zgodilo to-le:

Število prebivalstva se bo povečalo za pet članov.

V kitajsko-japonski vojni sta padla dva vojaka. Prav toliko jih umre v Afriki, na vzhodnem bojišču pa pet.

Po statističnih podatkih pade na mesta, ki so v vojnem področju, povprečno po 400 kg bomb.

Trgovina z opojnimi drogami je tako donosen posel, da n. pr. Japonci v Nankingu pri njem zaslužijo na tisoče kitajskih dolarjev.

V istem času pridelajo v svetu 3.632.000 l vina. Istočasno v Evropi porabijo 875.432 l limonade, v Ameriki pa 836.864 l likerjev.

V Ameriki se povprečno prehladi 500 oseb, medtem ko jih v Kini umre 7, na Japonskem pa pride na svet 6 Japončkov.

V Kanadi v tem času porabijo na tisoče dolarjev za zavarovanje pred požari, njihove čene pa 1734 dolarjev za klobuke in obleke.

In preko znanih niagarjskih slapov se je vrglo v globine 450.000 kg vode, pri finskem slapu Imatra pa samo 320.532 l vode.

Skozi znano morskno pristanišče Hong-Kong je plulo 85 registerskih ton ladjeva, v morske globine je pa na vseh morjih odšlo do pet ladij in večjih čolnov.

Cerkev na jahti

Argentinska vlada je dala zgraditi posebno jahto ter jo je kretala na ime »Kristus Kralj«. Jahta je čisto prava cerkev in bo služila katoliškim misijonarjem na obalah Parane in Ria Salado, kjer živi še dosti poganskih plemen.

Kupujemo star papir

v večjih količinah

Združene papirnice Vevče pri Ljubljani

Telefon 20-92, 20-93

Mali oglasi

Službe

Dobe:

Postrežnico

pošteno, zdravo, snažno, iščem za popoldne. Nastop takoj. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 10019.

Kupimo

Laneno seme

In vsa ostala oljnata sopena kupuje tovarna olja Hrovat & Komp., Ljubljana, Tyrševa c. 1a/III., telefon 23-03 in 29-01. (k)

Stanovanja

Mirna, boljše zakonca s služkinjo iščeta opremljeno spalnico s souporabo jedilnice, kuhinje in kopalnice. Ponudbe pod »Stalen in dober plačnik« na upr. »Slovenca« 10008.

Stanovanje

dvo ali trisobno, s kopalnico in vsemi pritlikalnimi, po možnosti tudi malo vrta, iščem v mestu ali bližnji okolici. Cenj. ponudbe na upravo »Slov.« pod: »Trisobno stanovanje« št. 10022.

Živali

Kobiljo šmlo

lipčanko, 165 cm visoko, 6 let staro, jahalno in za vprego, ugodno prodam. Polzeve so: gostilna Razem, Zabjek. j

Posestiva

Stavbna parcela

1200 m², po 25 lir, pet minut do električne - na prodaj. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Periferija« št. 10032. p

Gozd

mešan, prodam v izmeri nad 20.000 m². Polzeve so pri Iv. Podlogarju, Zelimlje 4, p. Ig. p

Prodamo

Za jesensko setev

dobite rdečo deteljo, semensko repo, trave, grahoro in zimsko grahoro pri trvdki Fran Pogacnik v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 33. (l)

Smokve

za žganjekuho poceni na prodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 9996. (l)

Rubineti per impianti di igiene sanitarie, idraulica, acquedotti, gas, riscaldamento vapore

Cercasi serio, competente rappresentante per Lubiana

Officine di Borgomanero G. B. PRIMATESTA & Co.

Borgomanero (Novara)

Pipe za higienične napeljevalne, hidravilne, vodovod, plin, centralna kurjava

Iščemo zanesljivega, sposobnega zastopnika za Ljubljano

Janez Svetek

posestnik

v starosti 84 let. — Pogreb bo v petek ob 5 popoldne iz hiše žalosti, Dobrunje št. 27, na pokopališču k sv. Urhu v Dobrunjah. Dobrunje, dne 31. julija 1941.

Zalujoci:

Ivana Svetek roj. Černe, soproga, otroci, in rodbine: Skerjane, Grad, Dimnik, Trkov, Prepeluh, Bitenc, Svetek in Grum.

rani način, ki ga je ta oseba uporabljala pri izvedbi svojega zločina. Obratno kot Hey — se pa jaz ne bojim za svoje življenje. Toda za primer, da bi se mi vendarle kaj zgodilo, smatram kot svojo dolžnost, da navedem policiji vse potrebne podatke.

Predvsem nekaj besed o meni samem. Leta 1926, in 1927. sem bil uslužben v Kairu v »Anglo-ameriški družbi za izvoz«. Prirejali smo tudi papirce, ki so se komaj kaj razlikovali sprico pristnih originalov. Dovoljeno naj mi bo, da omenim, da je neko moje delo imitacija papirusa iz časa XIX. dinastije, ki ga je trdka prodala Nj. Vel. egiptovski kralju in je bil ta papirus pohvaljen in blagohotno sprejet. Za to delo sem prejel od egiptovskega kralja egiptčansko odlikovanje za zasluge.

»Največji del naše dragocene zaloge« je bil v skladišču, ki ga je uničil požar. V tem skladišču je imel Bernard Suman, lastnik te izvozne družbe, svojo zasebno pisarno. Možno mi je, da tega človeka obtožim kot zločinskega požigalca in morilca.

»Požigalec in morilec« je Blystone mrtvo ponovil in je bil ves bled.

V sobi se ni nihče zganil. Vse je bilo tiho in stišati je bilo le, kako so šelesteli papirji v rokah Stanleya.

»Požigalec in morilec!« je kričnil Sanders. »Pa Suman?«

»Da,« je prikal Sir Stanley.

»Sam Suman je povzročil požar, da bi z njim prikril umor, saj je umoril svojega konkurenta in sicer El Hakima, ki je bil prav tako zvit in sleparski v svojem poslovanju in je mnogo škodoval Sumanu. Ves načrt je bil do potankosti vnaprej izvršen. Suman je po tem načrtu počakal, da je potekel rok za zavarovanje tega skladišča.

Takole je računl: Nihče ne bo mislil, da bi bilo mogoče, da bi kak trgovec uničil svoje nezavarovano skladišče, ki je vredno več milijonov. Samo za ceno tako velike žrtve je moči nezakonovano izvršiti umor.

Suman je ubil El Hakima na podstrešju svo-

jega skladišča in sicer na tisti dan ali v tisti noči pred požarom. Nato je tako napravil, da je bil v trenutku, ko je požar izbruhnil, v povsem drugem delu mesta, tako da je lahko dokazal alibi.

Stvar se je takole zgodila: Tla skladišča so bila posuta z žaganjem in z drugimi gorljivimi stvarmi, ki jih je Suman polil še s petrolejem. Nato si je nabavil kolesje navadne budilke. Kot je znano, zvonji budilka s klavcem, ki hitro tolče na zvonec, dokler se pero ne odvrže do konca. Suman je tisti zvonec snel z budilke. Nato je s tanko žico pripel nekaj vžigalic na klavdeve. Uro je postavil zraven velikega zaboja, tako da so se vžigalice drgnile ob kos hrupavega papirja, dokler se niso vnele. V zaboji je bil petrolej in žaganje.

Tako je Suman zažgal skladišče takrat, ko je sam hotel. Treba mu je bilo budilko naviti za to in to uro. Zbral si je deseto uro zvečer, ko je bil sam na terasi. Bil je zares ganljiv prizor, kako je potem Suman stal pred svojim skladiščem, ki so švigali plameni iz njega, in kako je stokal in ječal zaradi svoje nesreče in velikanske izgube.

Seveda je moral računati tudi s tem, da bodo našli med pepelom ožgano truplo El Hakima in da ga bodo hoteli spoznati. In res so ga našli. Vse je šlo po sreči in Sumanu so vsi obžalovali. Suman je imel zares izvrstno zamisel.

»To je slabo povedano — po moje,« ga je prikinil Sanders. »To je bila duhovita zamisel!«

»Res je,« je resno prikinil sir Stanley. »Ali le s tem dostavkom, če je ta dični Ferguson vse dotlej povedal resnic! Morilec tu sploh ni skušal prikriti identitete umorjenca, kar je bilo pri toliko morilcih usodna napaka. On sploh ničesar ne prikriva. Policija lahko preiskuje kolikor le hoče, njemu se ne more prav nič zgoditi: In tudi psitološko je to izborna zamisel. Bodi tako ali tako, kakor je to Ferguson povedal, pa le ni nikogar, ki bi žrtvoval takšno in tolikšno premoženje za to, da bi prikril umor! To je zares nekaj povsem novega na tem področju! Požar sam po sebi je star trik.«

»Ali res?« se je začudil Blystone.